

KOMUNITNÝ PLÁN SOCIÁLNYCH SLUŽIEB OBCE VAŽEC

pre obdobie rokov 2025 - 2031

Spracovateľ: MAS Horný Liptov

Júl 2025

Obsah

1. Úvod ku komunitnému plánu sociálnych služieb obce Važec 3
1.1 Teoretické a legislatívne východiská 3
1.2 Proces spracovania KPSS obce Važec 5
2. Popis východiskovej situácie 6
2.1 Analýza demografických údajov a sociálnej situácie 6
2.1.1 Socio-ekonomické väzby v regióne horný Liptov 6
2.1.2 Demografické údaje obce Važec 9
2.1.3 Trh práce 12
2.2 Prehľad poskytovaných sociálnych služieb podľa jednotlivých druhov, foriem a poskytovateľov 14
2.2.1 Sociálne služby poskytované v okrese Liptovský Mikuláš 16
2.2.2 Analýza súčasného stavu poskytovaných sociálnych služieb v obci Važec 23
2.3 Analýza požiadaviek prijímateľov sociálnych služieb 27
2.3.1 SWOT analýza sociálnych služieb 27
2.3.2 Výsledky dotazníkového prieskumu 31
2.3.3 Vyhodnotenie KPSS 2015 – 2020 33
3. Určenie a charakteristika cieľov KPSS 2025 - 2031 34
4. Akčný plán 2025 – 2031 39
4.1 Organizačné zabezpečenie realizácie dokumentu 41
4.2 Spôsob vyhodnotenia realizácie dokumentu 41
4.3 Merateľné ukazovatele hodnotenia KPSS 42
4.3.1 Legislatívne zmeny v oblasti sociálnych služieb v rokoch 2025 - 2026 43
5. Záver 46
6. Prehľady 47
6.1 Prehľad použitých skratiek 47
6.2 Prehľad platnej legislatívy a informačných zdrojov 48
6.3 Prehľad spracovaných grafov a tabuliek 49

1. ÚVOD KU KOMUNITNÉMU PLÁNU SOCIÁLNYCH SLUŽIEB OBCE VAŽEC

1.1 Teoretické a legislatívne východiská

Komunitné plánovanie sociálnych služieb patrí v zmysle § 83 Zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách v znení neskorších predpisov do pôsobnosti obce, ktorá ho vypracúva v súlade s národnými prioritami rozvoja sociálnych služieb. Zohľadňuje pritom miestne špecifiká a potreby fyzických osôb v oblasti sociálnych služieb poskytovaných v jej územnom obvode.

Komunitný plán vytvára podmienky na podporu komunitného rozvoja v oblasti poskytovania sociálnych služieb. Hlavným cieľom a prínosom komunitného plánovania je zvyšovanie dostupnosti a kvality sociálnych služieb.

Tvorba resp. povinnosť vypracovať komunitný plán sociálnych služieb (ďalej len „KPSS“) vyplýva z § 80 zákona o sociálnych službách, ktorý v rámci pôsobnosti obce ukladá miestnym samosprávam vypracovať a schváliť KPSS vo svojom územnom obvode.

Zákonom NR SR č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky (VÚC) došlo k preneseniu pôsobnosti na úseku sociálnej pomoci hlavne v oblasti poskytovania opatrovateľskej služby a starostlivosti o seniorov. Obec sa v oblasti sociálnych služieb riadi nasledovnými zákonmi: Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v platnom znení, Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, Zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi, Zákon č. 601/2003 Z. z. o životnom minime, Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele.

Komunitné plánovanie v obci Važec nadväzuje na strategické dokumenty miestneho, regionálneho aj národného významu:

- Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2021 – 2030
- Koncepcia rozvoja sociálnych služieb Žilinského samosprávneho kraja na roky 2024 – 2031
- PHSR Žilinského samosprávneho kraja 2021+
- Spoločný program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obcí Horného Liptova do roku 2030 (skrátene Spoločný program rozvoja obcí Horného Liptova do roku 2030, SPRO), ktorého súčasťou je aj obec Važec. Sociálne služby sú v SPRO zadefinované v špecifickom cieli 1 Zlepšiť základnú vybavenosť a služby v regióne, opatrenie 1.3 Zvýšiť bezpečnosť a skvalitniť sociálnu a občiansku vybavenosť
- Všeobecne záväzné nariadenia č. 1/2025 o poskytovaní stravovania starobným a invalidným dôchodcom v obci Važec, č. 1/2024 o poskytovaní finančného príspevku na stravovanie pre dôchodcov s trvalým pobytom na území obce Važec, č.4/2024 o výške mesačného príspevku zákonného zástupcu na čiastočnú úhradu výdavkov v školách a v školských zariadeniach, č. 2/2023 o financovaní materskej školy a školských zariadení na území obce Važec na rok 2023 a č. 4/2020 o podmienkach dodávky pitnej vody pre obyvateľov ul. Múrnej v Dolinke prostredníctvom výdajníka vody.

Komunitné plánovanie je otvoreným procesom zisťovania potrieb prijímateľov sociálnych služieb a hľadanie zdrojov a najlepších riešení na ich napĺňanie v spolupráci s poskytovateľmi sociálnych služieb. Je to dynamický proces, ktorý pružne reaguje na zmenu okolností, zmenu legislatívy,

sociálneho prostredia a správania sa prijímateľov sociálnych služieb, výsledkom ktorého je komunitný plán so zadefinovanými prioritami a finančnými možnosťami na obdobie rokov 2025 - 2031.

Hlavným cieľom komunitného plánovania je zabezpečiť dostupnosť sociálnych služieb tým, ktorí ich potrebujú.

Podľa § 80 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách v platnom znení je obec správnym orgánom v konaniach o odkázanosti na sociálnu službu v zariadeniach pre seniorov, v zariadení opatrovateľskej služby, v dennom stacionári a o odkázanosti na opatrovateľskú službu.

Obec má poskytovať základné sociálne poradenstvo a v prípade potreby má poskytovať alebo zabezpečovať:

- sociálnu službu v nízkoprahovom dennom centre, nocľahárni, zariadení pre seniorov, zariadení opatrovateľskej služby a v dennom stacionári,
- nízkoprahovú sociálnu službu pre deti a rodinu,
- opatrovateľskú službu,
- prepravnú službu,
- odľahčovaciu službu,
- pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa podľa § 31,
- terénnu sociálnu službu krízovej intervencie.

Obec môže poskytovať alebo zabezpečovať poskytovanie aj iných druhov sociálnej služby podľa § 12, napríklad podpornú sociálnu službu v zariadení (denné centrum, jedáleň, práčovňa), stredisko osobnej hygieny, sprostredkovanie tlmočníckej služby, sprostredkovanie osobnej asistencie, sprievodcovskú službu, požičiavanie pomôcok, monitorovanie a signalizáciu potreby pomoci, krízovú pomoc poskytovanú prostredníctvom telekomunikačných technológií, pomoc pri výkone opatrovníckych práv a povinností, pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov ako samostatnú odbornú činnosť, terénnu sociálnu službu prostredníctvom terénnych programov.

Od 1. 1. 2014 boli rozšírené možnosti poskytovania sociálnej služby krízovej intervencie, a to o § 24 a - § 24 d uvedeného zákona:

- terénna sociálna služba krízovej intervencie,
- nízkoprahové denné centrum
- integračné centrum
- komunitné centrum

V prípade, že obec niektorú zo sociálnych služieb neposkytuje, môže uzatvárať zmluvu o

- poskytovaní sociálnej služby,
- poskytovaní finančného príspevku pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a finančného príspevku na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby.

1.2 Proces spracovania KPSS obce Važec

Komunitný plán sociálnych služieb obce Važec na roky 2025 - 2031 je pokračujúcim dokumentom plánovania komunitných a sociálnych služieb v obci a vzniká ako aktualizácia Komunitného plánu sociálnych služieb obce Važec z rokov 2015 - 2020 (ďalej len „KPSS 2015 - 2020“). Vychádza z jeho výsledkov v strategickej časti a nadviazal na prehľady a vývoj jednotlivých analýz.

Zdroje informácií boli získané z obecného úradu Važec, Štatistického úradu SR a ústredia Úradu práce sociálnych vecí a rodiny. Ďalšie informácie boli získané ako výstupy pracovných stretnutí so zástupcom obce terénnou sociálnou pracovníčkou a zapojenia verejnosti prostredníctvom dotazníka. Dokument nadväzuje a detailnejšie rozpracováva opatrenia o sociálnom rozvoji zadefinované v strategických dokumentoch miestneho, regionálneho a národného významu.

Cieľom pracovných stretnutí pri príprave KPSS obce bolo zmapovať súčasnú situáciu občanov z pohľadu potrieb a možností poskytovania sociálnych služieb v obci a v regióne. Komunitný plán nerieši samostatne jednotlivé cieľové skupiny (seniori, mladí ľudia, ...), zameriava sa na sociálnu situáciu občanov v obci prierezovo. Na základe osobných rozhovorov, analýzy demografických údajov a zostavenej SWOT analýzy boli v procese spracovania dokumentu stanovené ciele, opatrenia a zostavený akčný plán na obdobie rokov 2025 - 2031. Verejnosť sa do procesu prípravy komunitného plánu zapojila vyplnením dotazníka a návrh dokumentu bol prerokovaný na obecnom zastupiteľstve.

Komunitný plán sociálnych služieb obsahuje najmä:

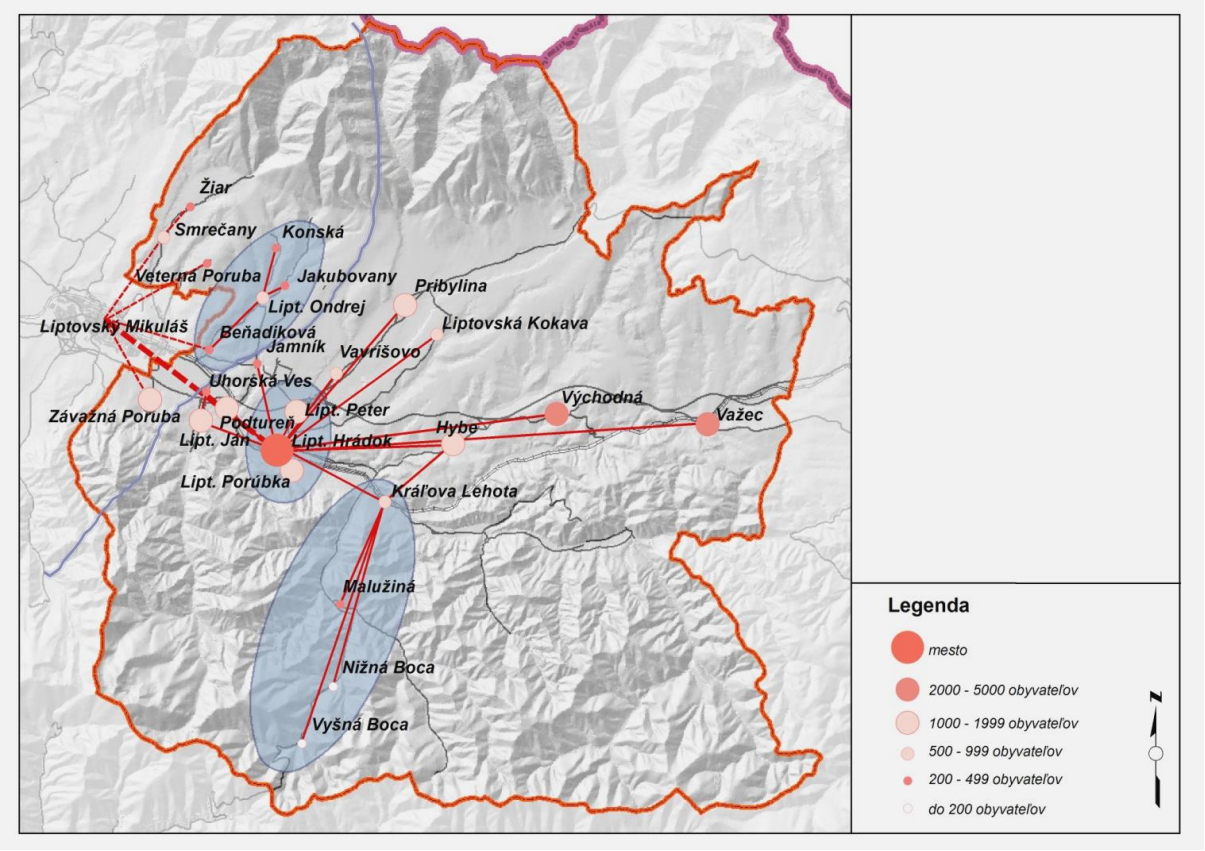
- analýzu demografických údajov a sociálnej situácie v územnom obvode obce;
- analýzu poskytovaných sociálnych služieb podľa jednotlivých druhov sociálnych služieb, foriem sociálnych služieb a poskytovateľov sociálnych služieb v územnom obvode obce;
- analýzu požiadaviek prijímateľov sociálnych služieb a ďalších obyvateľov na rozvoj sociálnych služieb podľa jednotlivých druhov sociálnych služieb, foriem sociálnych služieb a cieľových skupín v územnom obvode obce;
- určenie cieľových skupín, cieľov a priorít rozvoja sociálnych služieb v územnom obvode obce;
- časový plán realizácie komunitného plánu sociálnych služieb a spôsob vyhodnocovania.

2. POPIS VÝCHODISKOVEJ SITUÁCIE

2.1 Analýza demografických údajov a sociálnej situácie

2.1.1 Socio-ekonomické väzby v regióne horný Liptov

Obec Važec je súčasťou územia horného Liptova, ktoré tvorí 24 obcí a mesto Liptovský Hrádok. Administratívno-kultúrnym centrom územia horného Liptova je mesto Liptovský Hrádok, ktoré je najmenším mestom v historickom regióne Liptova. Hlavná urbanizačná a ekonomicko-sociálna väzba v území horného Liptova je prepojená s mestom Liptovský Hrádok, ktorý na seba viaže malé, veľké i stredné obce ako sú Hybe, Východná, Važec, Liptovský Ján, Pribylina, Liptovská Kokava, Vavrišovo, Podtureň, Uhorská Ves, Kráľova Lehota, Jamník, *viď Obrázok 1*.

Obrázok 1 Socio-ekonomické väzby v území horný Liptov

V západnej časti regiónu sa nachádzajú obce Závažná Poruba, Veterná Poruba, Smrečany a Žiar, ktoré majú prirodzené UES väzby na mesto Liptovský Mikuláš. Obce Beňadiková, Liptovský Ondrej, Jakubovany, Konská vytvárajú menší urbanistický celok so vzájomným prepojením a väzbami vo vnútri územia (modrá elipsa).

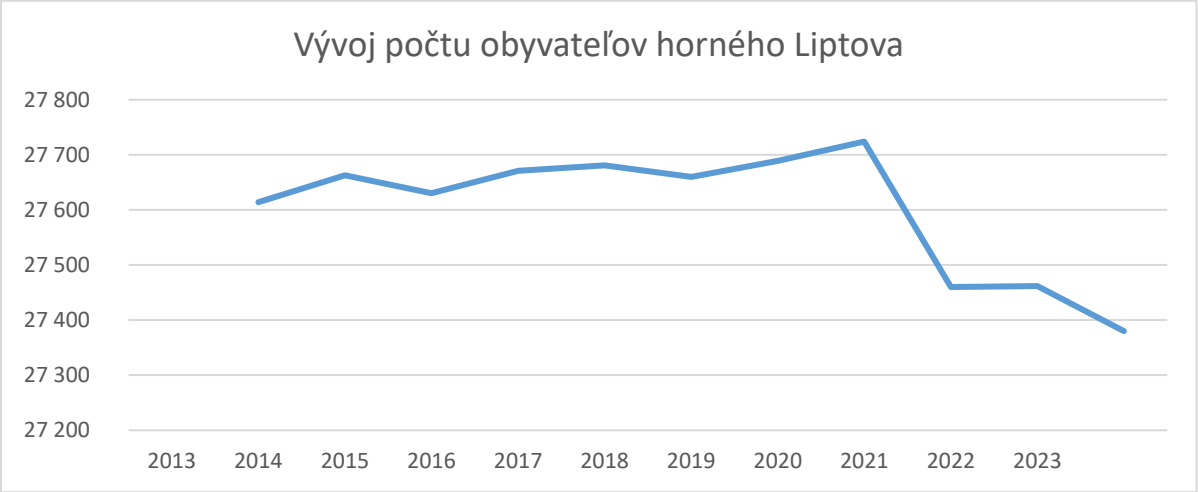
Okrem vzájomných vnútorných prepojení majú tieto obce silnejšie vonkajšie väzby smerom k Liptovskému Mikulášu ako k Liptovskému Hrádku. Veľké obce Východná a Važec ležia na hranici

okresu, kraja a územia horný Liptov. Tieto obce na seba z hľadiska urbárneho neviažu žiadne malé obce a v území pôsobia ako samostatné satelity.

Ďalšiu skupinu obcí, ktoré majú vzájomné vnútorné väzby tvoria obce Vyšná Boca, Nižná Boca, Malužiná, Kráľova Lehota v Bockej doline s prepojením na Liptovský Hrádok.

V oblasti školstva sú tieto obce prepojené s obcami Kráľova Lehota, Hybe (modrá elipsa) a Liptovský Hrádok. Osobitnou skupinou sú obce v tesnej blízkosti Liptovského Hrádku – Liptovský Peter a Liptovská Porúbka, ktoré sú z hľadiska UES tesne prepojené s Liptovským Hrádkom.

Graf 1 Vývoj počtu obyvateľov s trvalým pobytom v území horného Liptova, 2013 – 2023

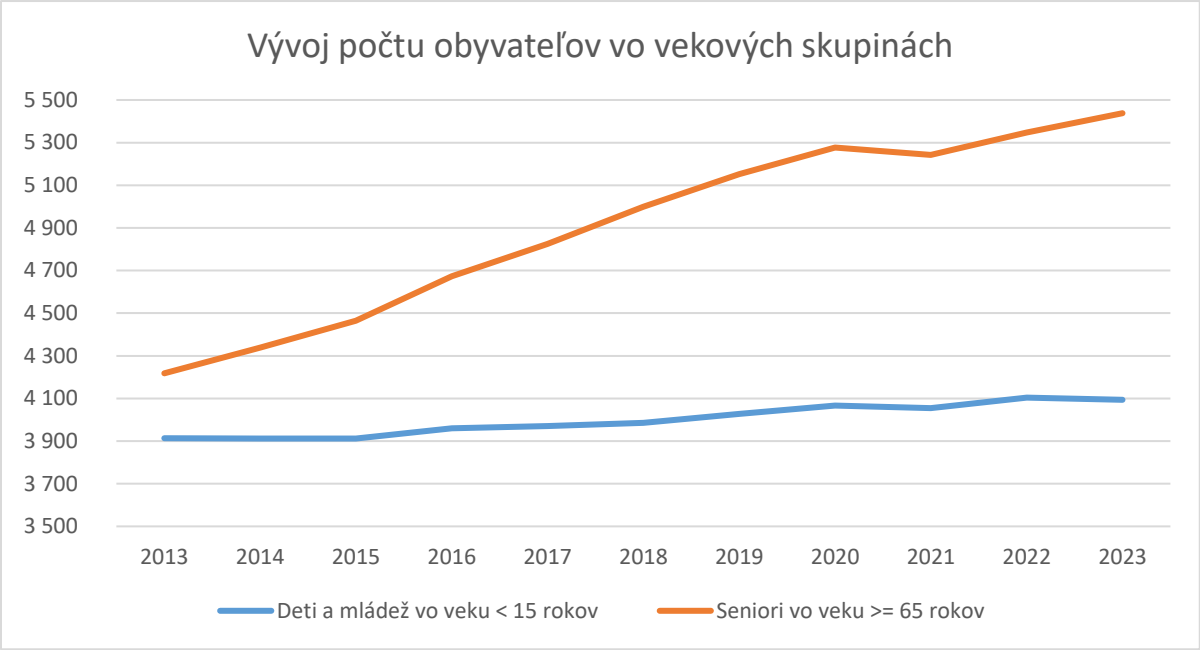
Zdroj: Štatistický úrad SR

Počet obyvateľov s trvalým pobytom v území horného Liptova, ktoré tvoria katastrálne územia 24 obcí a mesta Liptovský Hrádok, v období 8 rokov varioval v rozmedzí 27 600 – 27 750, od roku 2021 počet obyvateľov klesal na súčasných 27 380, čo je pokles takmer o 350 obyvateľov.

Tabuľka 1 Počet obyvateľov horného Liptova podľa vekových skupín

		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Počet obyvateľov horného Liptova		27 614	27 663	27 630	27 671	27 681	27 660	27 689	27 724	27 460	27 462	27 380
z toho	**< 15 rokov**	3 913	3 912	3 912	3 960	3 971	3 985	4 027	4 067	4 055	4 104	4 093
	>= 65 rokov	4 218	4 338	4 464	4 674	4 825	4 999	5 153	5 277	5 243	5 347	5 438

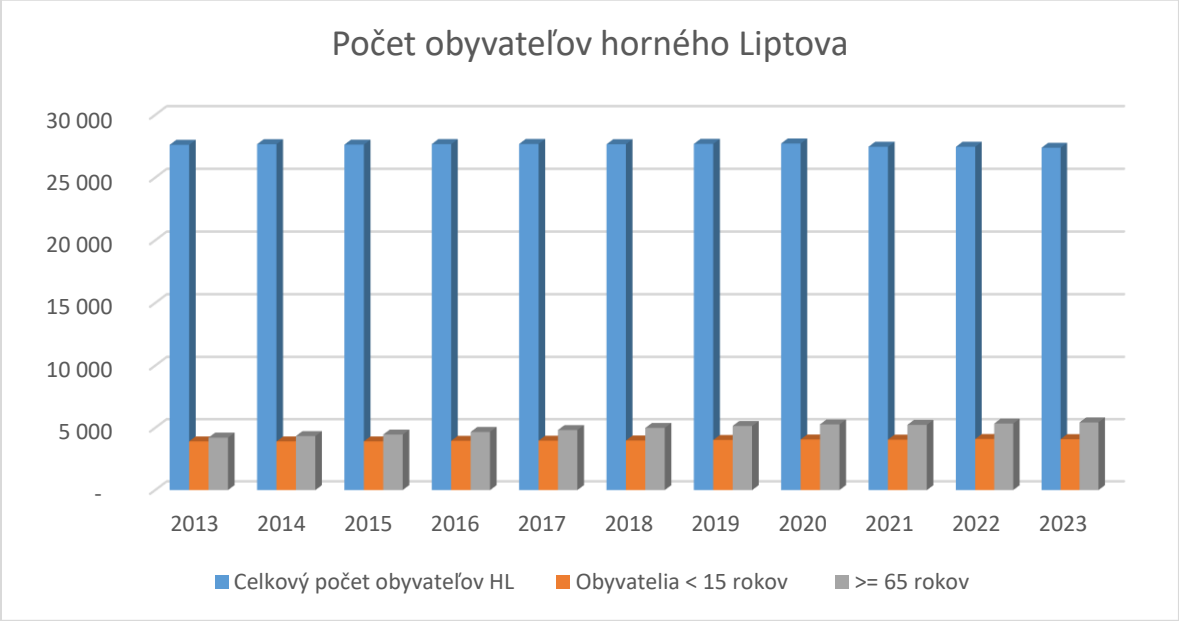
Graf 2 Vývoj počtu obyvateľov horného Liptova podľa vekových skupín 2013 – 2023

Zdroj: Štatistický úrad SR

V rámci demografie je potrebné zamerať pozornosť na zraniteľné skupiny obyvateľstva ako sú deti, mladiství a seniori. V kontexte populačného starnutia spojeného so znižovaním počtu narodených detí a procesom predlžovania života osôb v seniorskom veku spojeného so zlepšovaním ich zdravotného stavu sú skupinami obyvateľstva, ktorým je pri komunitnom plánovaní sociálnych služieb venovaná zvýšená pozornosť.

Graf 3 Grafické znázornenie počtu **obyvateľov horného Liptova a vybraných, 2013-2023**

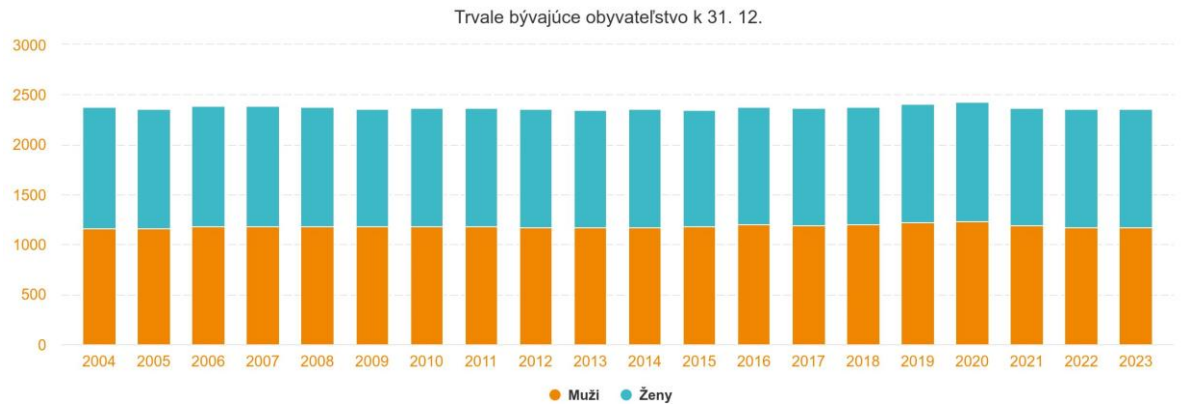
Zdroj: Štatistický úrad SR

Počet občanov vo veku do 15 rokov, teda deti a mládež, bol v priebehu desiatich rokov stabilný, nevykazuje výrazné kolísanie ani dramatický pokles, či navýšenie. Počet občanov v dôchodkovom veku, teda nad 65 rokov, v sledovanom období stúpa. Za posledných 10 rokov je to nárast približne o 22 %.

2.1.2 Demografické údaje obce Važec

Obec Važec mala k 31. 12. 2023 evidovaných 2 361 obyvateľov (1 173 mužov a 1 188 žien). Počet obyvateľov je relatívne stabilný. Kým v roku 2013 mala obec 2 351 obyvateľov, v roku 2023 to bolo o 10 obyvateľov viac, a to 2 361 obyvateľov. V sledovanom období neboli výrazné pohyby v počte obyvateľov.

Graf 4 Trvale bývajúce obyvateľstvo v obci Važec v rokoch 2004– 2023

Zdroj: Moja obec v štatistikách

Tabuľka 2 Počet obyvateľov v obci Važec v rokoch 2013– 2023

Stav trvale bývajúceho obyvateľstva	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
spolu	2 351	2 361	2 352	2 379	2 376	2 384	2 415	2 437	2 374	2 361	2 361
muži	1174	1180	1185	1202	1196	1205	1224	1237	1193	1178	1173
ženy	1177	1181	1167	1177	1180	1179	1191	1200	1181	1183	1188

Zdroj: Štatistický úrad SR

Graf 5 Vývoj počtu obyvateľov v obci Važec v rokoch 2013 – 2023

Zdroj: Štatistický úrad SR

Hodnota **prirodzeného prírastku** v sledovanom období je skôr záporná, to znamená, že počet narodených je nižší ako počet zomrelých. Najnižšiu hodnotu ukazovateľ dosiahol v roku 2021, kedy sa v obci narodilo 30 detí a zomrelo 58 osôb.

V roku 2023 sa v obci živo narodilo 34 detí a zomrelo 22 osôb. Počet živonarodených detí v obci Važec v roku 2023 dosiahol úroveň 14,4 % a je nad celoslovenským priemerom 8,96 % na 1000 obyvateľov. Úmrtnosť dosiahla úroveň 9,32 % a je takmer rovnaká ako celoslovenský priemer 9,98 % na 1000 obyvateľov v roku 2023. Prirodzený úbytok obyvateľstva predstavuje -30 obyvateľov.

Na hodnotu ukazovateľa **migračné saldo** (rozdiel medzi prisťahovanými a vysťahovanými osobami) má vplyv niekoľko vonkajších podmienok – pracovné príležitosti, bytová výstavba a pod. Významným ukazovateľom je vekové zloženie prisťahovaných. Počet prisťahovaných osôb v obci Važec za sledované obdobie kolíše, od roku 2019 obec zaznamenala väčší prílev obyvateľstva (spolu 223 prisťahovaných na trvalý pobyt). Migračné saldo je v sledovanom období kladné, to znamená, že viac osôb sa prisťahuje ako odsťahuje.

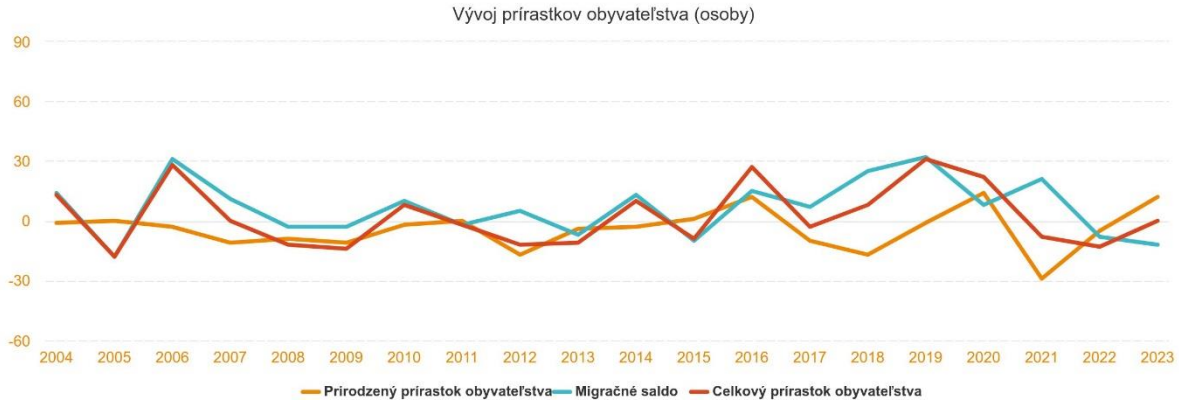
Celkový počet prisťahovaných obyvateľov v sledovanom období 2013 - 2023 do obce Važec bol 420. Počet vysťahovaných bol 336. Z uvedeného je možné konštatovať, že na počet obyvateľov obce má väčší vplyv kladná migrácia.

Tabuľka 3 Pohyb obyvateľov v obci Važec v rokoch 2013 – 2023

obec Važec	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Stav trvale bývajúceho obyvateľstva k 1.1.	2351	2361	2352	2379	2376	2384	2415	2437	2374	2361	2361
Narodení	28	23	25	33	21	21	31	42	30	22	34
Zomretí	31	26	23	21	31	38	32	28	58	27	22
Prirodzený prírastok obyvateľstva	-4	-3	1	12	-10	-17	-1	14	-29	-5	12
Prisťahovaní na trvalý pobyt	24	35	24	35	35	44	59	40	50	44	30
Vysťahovaní z trvalého pobytu	31	22	34	20	28	19	27	32	29	52	42
Migračné saldo	-7	13	-10	15	7	25	32	8	21	-8	-12
Celkový prírastok obyvateľstva 2013-2023	-11	10	-9	27	-3	8	31	22	-8	-13	0
Stav trvale bývajúceho obyvateľstva k 31.12.	2351	2361	2352	2379	2376	2384	2415	2437	2374	2361	2361

Zdroj: Štatistický úrad SR

Graf 6 Vývoj prírastkov obyvateľstva v obci Važec v rokoch 2004 – 2023

Migračné saldo predstavuje rozdiel medzi počtom prisťahovaných a vysťahovaných.

Zdroj: Moja obec v štatistikách

Veková štruktúra obyvateľov obce Važec má v priebehu posledných desiatich rokov rovnakú tendenciu. Klesá počet obyvateľov v produktívnom a narastá počet obyvateľov v poproduktívnom veku. Kým v produktívnom veku v roku 2013 bolo 67,97 % obyvateľov, v roku 2023 ich bolo 64,29 %.

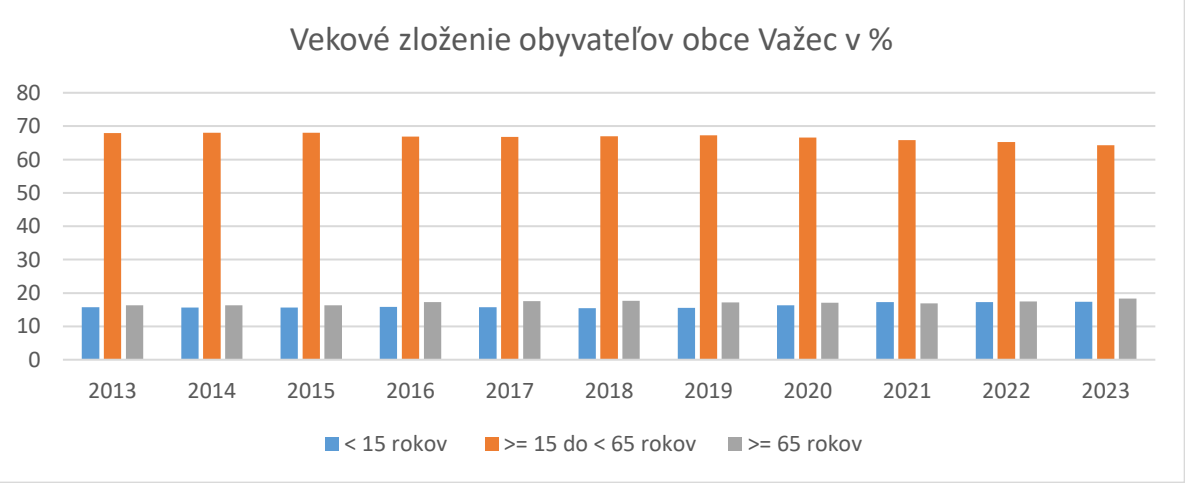
Priemerný vek obyvateľov obce Važec v roku 2023 dosahoval výšku 40,99 roka (u mužov 38,93 roka a u žien 43,03 roka). Podiel žien na celkovom počte obyvateľstva obce Važec tvoril 50 %.

Tabuľka 4 Vekové zloženie obyvateľov obce Važec v rokoch 2013 – 2023 v %

%	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
< 15 rokov	15,7	15,63	15,65	15,85	15,7	15,44	15,57	16,33	17,23	17,24	17,41
>= 15 do < 65 rokov	67,97	68,06	68,03	66,92	66,79	66,95	67,25	66,6	65,84	65,27	64,29
>= 65 rokov	16,33	16,31	16,33	17,23	17,51	17,62	17,18	17,07	16,93	17,49	18,3

Zdroj: Štatistický úrad SR

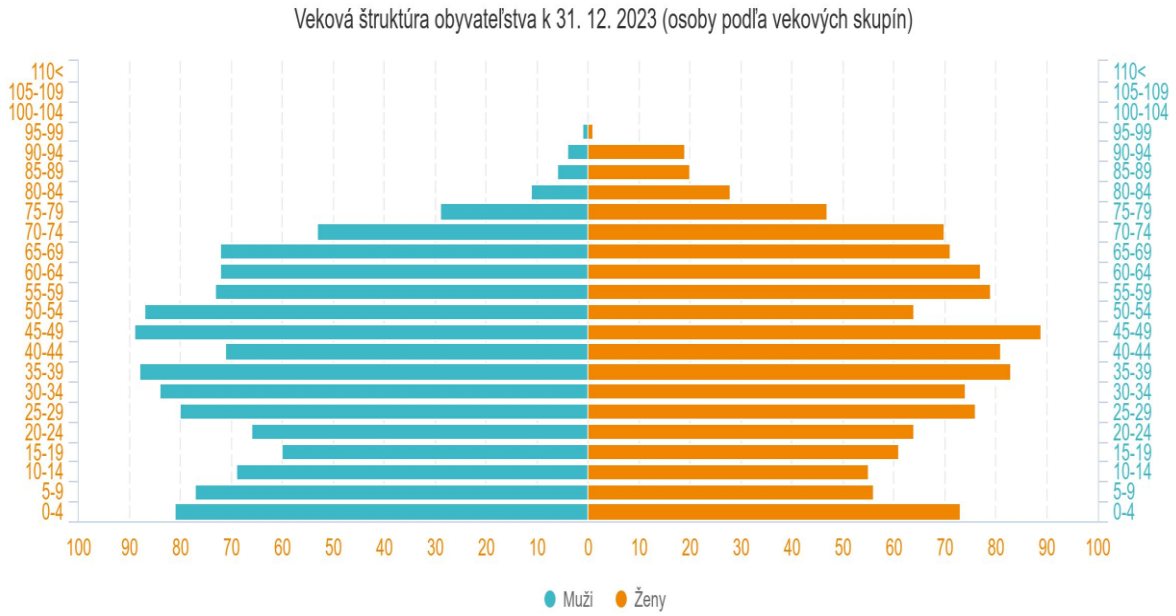
Graf 7 Zloženie obyvateľov obce Važec podľa vekových skupín v %

Zdroj: Štatistický úrad SR

Rozdiel v medzi počtom obyvateľov vo veku do 15 rokov, teda detí a mládeže a počtom obyvateľov v dôchodkovom veku nie je v obci Važec výrazný. Z uvedeného možno konštatovať, že obe skupiny sú v obci približne rovnako silné.

Graf 8 Veková štruktúra obyvateľstva obce Važec k 31. 12. 2023

Zdroj: Moja obec v štatistikách

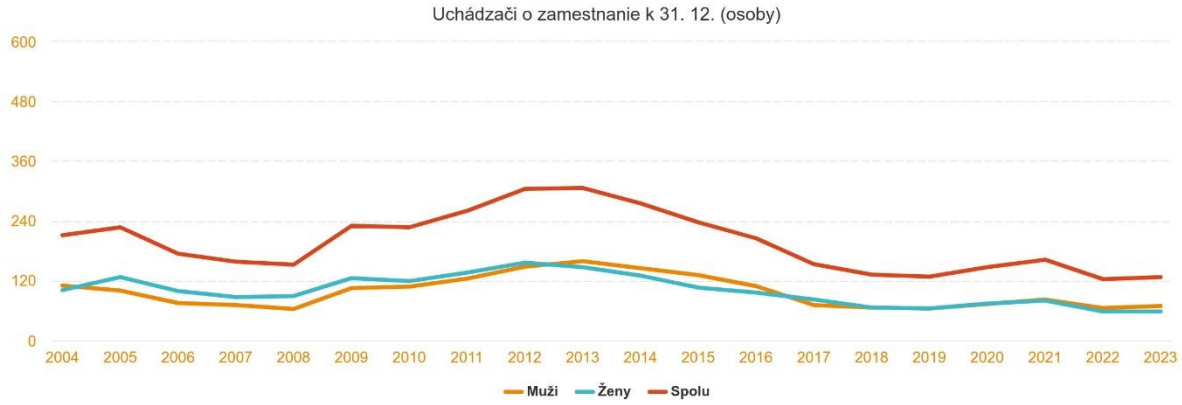
V obci Važec sú dve separované a segregované rómske osady – Murna a Dolinka, ktoré vytvárajú špecifickú potrebu zaoberať sa touto problematikou osobitne. V časti *2.3 Analýza súčasného stavu poskytovaných sociálnych služieb v obci Važec* je táto problematika podrobnejšie rozpracovaná.

2.1.3 Trh práce

V rámci Slovenska miera nezamestnanosti počítaná z celkového počtu uchádzačov o zamestnanie dosiahla v októbri 2024 historicky najnižšiu úroveň. S hodnotou 5,88 % je to najnižšia miera evidovaná od januára 1993. To dokazuje pozitívny trend na trhu práce a efektivitu projektov na podporu zamestnávania. Projekty financované zo štátneho rozpočtu alebo z Európskeho sociálneho fondu sú zamerané na podporu zamestnanosti, či už formou finančných stimulov alebo získavania zručností pre trh práce (Právo na prvé zamestnanie, Prax pre mladých, Podpora udržania pracovných návykov, Práca namiesto dávok a i.).

Vývoj nezamestnanosti v obci Važec má od roku 2014 klesajúcu tendenciu. Najvyšší počet 306 nezamestnaných evidovala obec v roku 2013. K 31.12.2024 bolo v obci 118 uchádzačov o zamestnanie (UoZ), čo predstavuje úroveň 7,70 %. Z toho bolo 5,74 % disponibilných UoZ, čo znamená, že 88 disponibilných UoZ mohlo nastúpiť do pracovného pomeru bezprostredne po ponuke voľného pracovného miesta.

Graf 9 Vývoj nezamestnanosti v obci Važec v rokoch 2004 – 2023

Zdroj: Moja obec v štatistikách

Tabuľka 5 Počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie v obci Važec v rokoch 2005 – 2023

Važec	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Evidovaní UoZ spolu	227	174	158	152	230	227	260	304	306	275	237	205	153	132	128	147	162	123	127
Evidovaní UoZ ženy	127	99	87	89	125	119	136	156	147	130	106	96	82	66	64	74	80	58	58

Zdroj: Štatistický úrad SR

Z pohľadu posúdenia sociálnej situácie obyvateľstva je významným ukazovateľom počet znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie. Medzi znevýhodnených UoZ patria nielen osoby s oficiálnym štatútom ťažko zdravotne postihnutých, ale aj ľudia so znevýhodneným postavením na trhu práce, či už z dôvodu veku, komplikovanej rodinnej situácie, nízkeho vzdelania alebo straty pracovných návykov.

Pracovná integrácia znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie sa v posledných rokoch stala významným verejným záujmom v kontexte nedostatku pracovnej sily, ktorej Slovensko čelilo v poslednej dekáde pred nástupom COVID-19 krízy v roku 2020. Napriek zlepšujúcim sa podmienkam na slovenskom trhu práce, znevýhodnení UoZ stále čelia bariéram pri hľadaní si stabilného zamestnania s dôstojnými pracovnými podmienkami.

Počet znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie v obci Važec je uvedený v tabuľke 6. Tento údaj je pomocným ku kompletnému posúdeniu vstupných demografických údajov.

Tabuľka 6 Počet znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie v obci Važec

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
absolvent školy	11	12	4	6	4	4	4	5	3	5	5
občan 50 +	69	58	49	45	40	31	43	44	36	33	36
dlhodobo nezamestnaní	191	151	118	85	72	57	57	68	67	60	57
vzdelanie nižšie ako str.odb.	154	136	127	98	80	78	78	92	83	81	74
min. 12 mesiacov bez zamestnania	203	174	148	118	103	96	93	110	90	86	87
príslušník tretej krajiny	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
osamelý občan – starostlivosť o odkázanú osobu/dieťa	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0

občan so zdravotným postihnutím	5	4	5	1	3	4	5	9	3	0	3
spolu znevýhodnení UoZ	**264**	**227**	**186**	**144**	**120**	**119**	**127**	**143**	**116**	**115**	**108**
disponibilní	**224**	**192**	**171**	**123**	**102**	**107**	**-**	**-**	**-**	**103**	**88**
UoZ spolu	**275**	**237**	**205**	**153**	**132**	**128**	**147**	**162**	**123**	**127**	**118**

Zdroj: ÚPSVaR SR, osoba je zarátaná len raz

Záver

Obec Važec sa radí počtom obyvateľov 2361 radí medzi väčšie obce regiónu horného Liptova. Vývoj počtu obyvateľov za obdobie posledných 10 rokov je relatívne stabilné, nárast o 10 obyvateľov je minimálny. Prirodzený prírastok má v sledovanom období skôr zápornú hodnotu, migračné saldo je v sledovanom období kladné, to znamená, že viac osôb sa prisťahuje ako odsťahuje. Priemerný vek obyvateľov obce Važec v roku 2023 dosahoval výšku 40, 99. Rozdiel medzi počtom obyvateľov vo veku do 15 rokov a počtom obyvateľov v dôchodkovom veku nie je v obci Važec výrazný, na základe čoho môžeme konštatovať, že obidve skupiny sú v obci približne rovnako silné. Vývoj nezamestnanosti v obci má od roku 2014 klesajúcu tendenciu, k 31.12.2024 bolo v obci 118 uchádzačov o zamestnanie, čo predstavuje úroveň 7,70 %.

2.2 Prehľad poskytovaných sociálnych služieb podľa jednotlivých druhov, foriem a poskytovateľov

Poskytovateľom sociálnej služby v zmysle zákona o sociálnych službách môže byť:

- **verejný poskytovateľ** – obec, právnická osoba zriadená, alebo založená obcou, právnická osoba zriadená, alebo založená vyšším územný celkom,
- **neverejný poskytovateľ** – iná fyzická, alebo právnická osoba.

Pôsobnosť obce ako verejného poskytovateľa sociálnych služieb je najmä:

- v utváraní podmienok na podporu komunitného rozvoja v oblasti poskytovania sociálnych služieb, na komunitnú prácu a komunitnú rehabilitáciu za účelom predchádzania vzniku alebo zhoršenia nepriaznivých sociálnych situácií a riešenia miestnych sociálnych problémov,
- v konaní o odkázanosti na sociálnu službu v zariadení pre seniorov, v zariadení opatrovateľskej služby, v dennom stacionári,
- v konaní o odkázanosti na opatrovateľskú službu,
- v konaniach o povinnosti zaopatrených plnoletých detí alebo rodičov platiť úhradu za sociálnu službu,
- vo vyhotovovaní posudku o odkázanosti na sociálnu službu,
- v zabezpečovaní poskytovania základných sociálnych služieb, ako napríklad zariadenia pre seniorov, opatrovateľské služby, prepravné služby, denný stacionár, nízkoprahové služby, odľahčovacie služby, terénne služby krízovej intervencie,
- v poskytovaní základného sociálneho poradenstva.

Zákon o sociálnych službách určuje 37 druhov sociálnych služieb. Druh sociálnej služby, forma sociálnej služby a rozsah poskytovania sociálnej služby sa určujú podľa rozsahu nepriaznivej sociálnej situácie a podľa stupňa odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby.

Užívatelia/prijímatelia sociálnych služieb sú ľudia, ktorí sa ocitli v nepriaznivej sociálnej situácii. Špeciálne potreby užívateľov sú zadefinované a podrobne opísané v prílohách č. 3 a 4 k zákonu č. 448/2008 Z.z. Príloha č. 3 popisuje spôsob posudzovania odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri jednotlivých činnostiach, vrátane zaradenia do stupňa odkázanosti a určenia rozsahu odkázanosti. Príloha č. 4 popisuje úkony sebaobsluhy, starostlivosti o domácnosť a základné sociálne aktivity.

Základnými sociálnymi skupinami, pre ktoré sa sociálne služby na úrovni obce/okresu/kraja plánujú, sú:

- seniori, osoby v post-produktívnom veku (najmä starší ako 65 rokov),
- občania so zdravotným postihnutím a rodiny, v ktorých žijú (deti aj dospelí),
- týrané a sociálne zanedbávané deti, deti s poruchami správania a rodičia, ktorí zanedbávajú alebo nezvládajú starostlivosť a výchovu svojich detí (deti-mládež-rodina),
- neprispôsobiví jednotlivci, bezdomovci, ľudia závislí od návykových látok, trestaní,
- občania v ťažkej životnej situácii a nezvládajúci svoj život.

Sociálne služby na území regiónu horný Liptov poskytujú občanom zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja, obce, mestá a neverejní poskytovatelia (občianske združenia, neziskové organizácie a iné právnické a fyzické osoby). **Žilinský samosprávny kraj poskytuje v okrese Liptovský Mikuláš sociálne služby prostredníctvom dvoch centier sociálnych služieb a jedného domova sociálnych služieb a špecializovaného zariadenia v Liptovskom Mikuláši, Smrečanoch a Liptovskom Hrádku.**

Zo sociálnych služieb poskytovaných obcami možno uviesť komunitné centrum s nocľahárňou, strediskom osobnej hygieny a práčovňou (mesto Liptovský Mikuláš), denné centrum zabezpečované mestom Liptovský Mikuláš v desiatich lokalitách, Domov sociálnych služieb a zariadenie pre seniorov v Závažnej Porube, či Zariadenie pre seniorov a domov opatrovateľskej služby s požičovňou pomôcok v Liptovskom Mikuláši.

Terénna sociálna služba krízovej intervencie sa poskytuje v rámci obvodu mesta Liptovský Mikuláš, aj prostredníctvom Slovenského Červeného kríža. **V ďalších obciach poskytujú samosprávy iba opatrovateľskú službu**.

Neverejní poskytovatelia v tomto okrese zabezpečujú mimo opatrovateľskej služby aj služby domova sociálnych služieb a zariadenia pre seniorov (Liptovský Mikuláš, Liptovský Mikuláš - Ondrašová a Liptovský Hrádok), krízové stredisko s nocľahárňou (Liptovský Mikuláš), vypožičiavanie pomôcok či prepravnú službu (Liptovský Mikuláš). **Základné sociálne poradenstvo sa poskytuje ambulantne v Liptovskom Mikuláši (CSS Anima a Spišská katolícka charita).**

Tabuľka 7 Sociálna infraštruktúra v okrese Liptovský Mikuláš

Zriaďovateľ	Počet zariadení

ŽSK	3
Obec/Mesto	6
Neverejný poskytovateľ	6
Verejný poskytovateľ opatrovateľskej služby	17
Neverejný poskytovateľ opatrovateľskej služby	4

Zdroj: ŽSK

2.2.1 Sociálne služby poskytované v okrese Liptovský Mikuláš

- **Služby pre seniorov a ZŤP**

O druhoch sociálnej služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku pojednáva § 12 odsek 1 písmeno c zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách. Dôchodkový vek je všeobecne ustanovený **na 62 rokov veku** a platí jednotne pre mužov aj ženy.

„Pri starostlivosti o seniorov by sa malo vychádzať z pravidla, že starí ľudia by sa mali udržať v ich domácom prostredí čo najdlhšie. ***Zároveň by malo byť k dispozícii toľko foriem ústavnej starostlivosti, aby si z nich senior dokázal vybrať a mal možnosť plynulo prejsť od bývania až k prípadne nevyhnutnej ošetrovateľskej starostlivosti na lôžku.“*** (MATOUŠEK, O.: Ústavní péče. 2. vyd. Praha : Slon, 1999. s. 85- 86. ISBN 80-85850-76-1.)

Tabuľka 8 Prehľad poskytovateľov sociálnych služieb v okrese Liptovský Mikuláš

Názov zariadenia	Činnosti	Adresa zariadenia	Kapacita	Druh pobytu	Kontakt
Centrum sociálnych služieb ANIMA (zriaďovateľ ŽSK)	**Zariadenie pre seniorov (ZpS)** **Domov sociálnych služieb (DSS)** **Špecializované zariadenie (ŠpZ)** **Služba včasnej intervencie (SVI)** jedáleň, základné služby: masér, kaderník, pedikúra, kaplnka	**Jefremovská 634, 031 04 Liptovský Mikuláš - Podbreziny**	43 ZpS 15 DSS 70 ŠZ zdravotné postihnutie - Parkinsonova choroba, Alzheimerova choroba, pervazívna vývinová porucha, skleróza multiplex, schizofrénia, demencia rôzneho typu etiológie, hluchoslepota, AIDS alebo organický psychosyndróm ťažkého stupňa	celoročný	Ing. Peter Huťan, štatutár
			služba včasnej intervencie	terénna a ambulantná forma	
	Útulok	**Nábrežie Dr. Aurela Stodolu 1177/82, 031 01 Liptovský Mikuláš**	12 útulok	ubytovanie na určitý čas	
	Krízové stredisko "Pálkovo centrum"	**Palúčanská 25, 031 01**	14 ZNB	celoročný	Zodpovedná osoba: Mgr. Tatiana Poliaková

	Zariadenie núdzového bývania (ZNB)	**Liptovský Mikuláš - Palúdzka**	základné a špecializované sociálne poradenstvo	ambulantná a terénna forma	+421949687216 dsssmv.veduciprev@vuczilina.sk
			denné centrum	ambulantná forma	
			pomoc pri výkone opatrovníckych práv a povinností	ambulantná forma	
			podpora samostatného bývania	terénna forma - územie ŽK	
	Domov sociálnych služieb (DSS) Špecializované zariadenie (ŠpZ) Denný stacionár (DS)	**Smrečany 52, 03205 Smrečany**	21 DSS - muži	celoročný	
			25 ŠpZ - muži zdravotné postihnutie - Parkinsonova choroba, Alzheimerova choroba, pervazívna vývinová porucha, skleróza multiplex, schizofrénia, demencia rôzneho typu etiológie, hluchoslepota, AIDS alebo organický psychosyndróm ťažkého stupňa	celoročný	
			10 osôb - DS od 1.2.2025	ambulantná forma	
Centrum sociálnych služieb EDEN (zriaďovateľ ŽSK)	**Domov sociálnych služieb (DSS) Špecializované zariadenie (ŠpZ)** mužská časť	**Sady M. R. Štefánika 66/3, 033 01 Liptovský Hrádok**	41 DSS - muži 40 ŠZ - muži zdravotné postihnutie, najmä Parkinsonova choroba, Alzheimerova choroba, pervazívna vývinová porucha, skleróza multiplex, schizofrénia, demencia rôzneho typu etiológie, hluchoslepota, AIDS alebo organický psychosyndróm ťažkého stupňa	celoročný	Mgr. Andrea Šišilová, riaditeľka, 044/563 09 12, 044/522 51 36, csseden@vuczilina.sk
	Domov sociálnych služieb (DSS) Špecializované zariadenie (ŠpZ) ženská časť	**Pod lipami 105/16, Liptovský Hrádok**	25 DSS - ženy 12 ŠZ - ženy zdravotné postihnutie, najmä Parkinsonova choroba, Alzheimerova choroba, pervazívna vývinová porucha, skleróza multiplex, schizofrénia, demencia rôzneho typu etiológie, hluchoslepota, AIDS alebo organický psychosyndróm ťažkého stupňa	celoročný	

Domov pre seniorov Golden Age (neverejný poskytovateľ)	**Zariadenie pre seniorov (ZpS) Špecializované zariadenie (ŠpZ)**	**Mincová 5, 031 05 Liptovská Ondrašová**	120 DSS a ZpS	celoročný	Mgr. Viera Prísažná, riaditeľka 0917 090 294, vedúca sociálneho úseku 0948 896 616, socusek@goldenage.sk
	Zariadenie pre seniorov (ZpS)	**Ondrašovská 1254/29, Liptovská Ondrašová**	12 ZpS	celoročný	
ROYAL CARE, nezisková organizácia	**Zariadenie pre seniorov (ZpS)**	**Penzión Dášenka, Liptovský Mikuláš - Vitálišovce**	20 ZpS	celoročný	Dagmar Klongová, 044 5570 842, info@royalcare.sk
Zariadenie pre seniorov Slovenský Červený Kríž, územný spolok Liptovský Mikuláš (zriaďovateľ SČK)	**Zariadenie pre seniorov (ZpS)**	**J. D. Matejovie 542/21, 03301 Liptovský Hrádok, poliklinika 2. poschodie**	20 ZpS	celoročný	Mgr. Marika Kubíková, +421 903558921, liptovskymikulas@redcross.sk
Domov sociálnych služieb a zariadenie pre seniorov v Závažnej Porube (zriaďovateľ obec Závažná Poruba)	Poskytuje pobytovú sociálnu službu v nepretržitej prevádzke, zameranú na podporu pri naplňovaní potrieb seniorov, ktorí majú zníženú sebestačnosť, zvlášť z dôvodu veku a ktorých situácia vyžaduje pravidelnú pomoc inej fyzickej osoby.	**Kostolná 407, 032 02 Závažná Poruba**	25 DSSaZpS	celoročný	Mgr. Andrea Hodžová, 0903 396 786, dss@zavaznaporuba.sk

Zdroj: webové stránky poskytovateľov sociálnych služieb a vlastné spracovanie

Legenda:

DSS - domov sociálnych služieb

ŠZ - špecializované zariadenie

ZNB - zariadenie núdzového bývania

ZpS - zariadenie pre seniorov

DC - denné centrum

Dom Charitas Božej Prozreteľnosti – DENNÝ STACIONÁR A NOCĽAHÁREŇ

adresa: Borbisova 1126/7, 031 01 Liptovský Mikuláš

kontakt: Mgr. Monika Haščičová, 044/56 21 932, 0902 327 955, monika.hascicova@caritas.sk

zriaďovateľ: Spišská katolícka charita

účel:	• nocľaháreň - prijímateľkami sociálnych služieb v nocľahárni sú prevažne ženy, ktoré vyrastali a dospievali v nestabilnom prostredí, bez podpory zdravého rodinného zázemia, odchovankyne detských domovov. Sociálne služby sú poskytované aj ženám s deťmi, ktoré sa ocitli v nepriaznivej sociálnej situácii, nemajú zabezpečené bývanie alebo z rôznych dôvodov nemôžu doterajšie bývanie užívať. • **denný stacionár – určený pre ambulantnú starostlivosť telesne a duševne hendikepovaným prijímateľom sociálnych služieb**
kapacita:	nocľaháreň - 20 dievčat a žien, **denný stacionár – 15 osôb**

- **Poskytovatelia sociálnych služieb pre deti a mládež**

JASLE SVETLUŠKA – zariadenie dennej starostlivosti o deti od jedného do troch rokov veku

- *sociálna služba na podporu zosúlaďovania rodinného a pracovného života v zmysle § 32a zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách*

adresa:	J.D. Matejovie č. 544, 033 01 Liptovský Hrádok
kontakt:	0948 413 972, 0917 701 240
zriaďovateľ:	neverejný poskytovateľ – podnikateľ, FO nezapísaný v OR
činnosť:	Edukačný process prebieha v súlade s vypracovaným vzdelávacím programom prispôsobeným vekovým požiadavkám a individuálnym schopnostiam detí O výchovnú a opatrovateľskú činnosť sa starajú kvalifikované opatrovateľky.
Kapacita:	13 až 15 detí

DENNÝ STACIONÁR PRE ZDRAVOTNE ZNEVÝHODNENÉ DETI A MLADÝCH DOSPELÝCH

Denný stacionár bol zriadený v roku 2025, zriaďovateľom je ŽSK v spolupráci s Komunitnou nadáciou Liptov. Stacionár je určený pre **„večné deti“, zdravotne znevýhodnené deti a mladých dospelých.**

adresa:	CSS Anima, Smrečany 52, 03205 Smrečany
zriaďovateľ:	ŽSK (v spolupráci s Komunitnou nadáciou Liptov)
cieľová skupina:	„večné deti“, zdravotne znevýhodnené deti a mladí dospelí
kapacita:	15 osôb
činnosť:	socializácia a spoločenská realizácia zdravotne znevýhodnených detí a mladých dospelých, spoločné aktivity v oblasti vzdelávania, poznávania, športu a kultúrneho života podporné terapie zdieľanie miest – jedno dieťa dopoludnia a druhé dieťa na popoludnie odľahčovacia služba pre rodičov a opatrovateľov detí a mladých dospelých so zdravotným znevýhodnením

DOM CHARITAS SV. KLÁRY – CENTRUM PRE DETI A RODINY (CDR) A NOCĽAHÁREŇ

adresa:	Borbisova 1126/7, 031 01 Liptovský Mikuláš

kontakt: Mgr. Monika Haščičová, 044/56 21 932, 0902 327 955, monika.hascicova@caritas.sk

zriaďovateľ: Spišská katolícka charita

účel:
- nocľaháreň - prijímateľkami sociálnych služieb v nocľaháreň sú mladé ženy z problémových, disharmonických rodín alebo detských domovov vo veku 15 – 25 rokov, týrané a zneužívané, z nestabilného prostredia, bez podpory zdravého rodinného zázemia
- **Centrum pre deti a rodiny – poskytuje domov dievčatám a chlapcom od 0 do 25 rokov, ktorí z rôznych dôvodov nemôžu vyrastať so svojimi biologickými príbuznými – deti, ktoré boli zanedbávané, zneužívané, osirelé alebo sa nachádzajú v iných náročných životných situáciách.**

kapacita: nocľaháreň - 4 prijímateľky sociálnej služby (iba ženy)

CDR – 10 detí vo veku od 0 – 25 rokov

ŠPECIÁLNA ZÁKLADNÁ ŠKOLA S MATERSKOU ŠKOLOU INTERNÁTNA LIPTOVSKÝ JÁN

celoslovenská pôsobnosť

adresa: Kúpeľná 97, Liptovský Ján 032 03

kontakt: 0911 890 055, szsil.jan@gmail.com

zriaďovateľ: Regionálny úrad školskej správy v Žiline

činnosť:
- MŠ zabezpečuje výchovu a vzdelávanie deťom s takými zdravotnými znevýhodneniami, pre ktoré je zväčša ich začlenenie v bežných materských školách problematické, respektíve nedosiahnuteľné (deti s mentálnym, viacnásobným postihnutím, s emočnými poruchami a oneskoreným psychomotorickým vývinom, s narušenou komunikačnou schopnosťou, s poruchou autistického spektra, Downovym syndrómom, s poruchami učenia, s ADD a ADHD a inými syndrómami)
- ZŠ zabezpečuje výchovu a vzdelávanie žiakom s rôznym druhom a stupňom mentálneho postihnutia a žiaci s poruchou autistického spektra

aktivity:
- ✓ bazálna stimulácia, muzikoterapia, rehabilitácia, canisterapia, aquaterapia, snoezelen terapia, psychomotorické cvičenia, arteterapia, ergoterapia, jazda na koni
- ✓ rehabilitačný servis
- ✓ zdravotný servis
- ✓ sociálny servis

veľkosť školy: 8 tried (systém variantov A, B, C a trieda s PAS), vek od 2 do 18 rokov (v MŠ aj ležiace deti)

DETSKÉ CENTRUM SAMUEL vo Važci

JEKH DROM - *Nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu*

adresa: Fodorova 760, Važec 032 61

kontakt: ksp.vazec@gmail.com, 0907 464 457, 0915 774 048

zriaďovateľ: JEKH DROM, občianske združenie

cieľová skupina: zraniteľné skupiny (deti a mládež, dospelí v núdzi)

prioritné oblasti:
- vzdelávanie,
- budovanie pozitívnych kresťanských hodnôt,
- podpora zamestnanosti,
- sociálne začlenenie,
- výkon sociálnej práce

aktivity:	- sociálne poradenstvo (zlepšenie kvality bývania, uplatnenie na trhu práce, sociálne zabezpečenie) - klub pre ženy (základné zručnosti – pečenie, varenie, sociálne poradenstvo) - práca s deťmi v predškolskom veku (všestranný rozvoj – osobná hygiena, rozvoj motoriky, jazyková výchova, riešenie vzťahov s kamarátmi) - práca so žiakmi ZŠ (príprava na vyučovanie, krúžková činnosť: kreatívna tvorba, spev, hudba, športové aktivity)
pôsobenie:	od roku 2017

DETSKÉ DOMOVY

Detský domov je prostredie utvorené a usporiadané na účely vykonávania rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti, predbežného opatrenia a o uložení výchovného opatrenia. Detský domov **dočasne nahrádza dieťaťu jeho** prirodzené **rodinné prostredie** alebo náhradné rodinné prostredie.

Centrum pre deti a rodiny Liptovský Hrádok

adresa:	Hviezdoslavova 149, 033 01 Liptovský Hrádok
kontakt:	Zdenko Michalides, riaditel.LiptovskyHradok@ded.gov.sk, zdenko.michalides@cdrhradok.sk +421 907 825 397
motto CDR:	*„Šťastím dieťaťa je byť milované.“*
adresy miest vykonávania opatrení:	Dom Kráľova Lehota č. 85, 032 33 Kráľova Lehota Dom Liptovský Mikuláš, Podtatranského č. 69, 031 01 Liptovský Mikuláš Dom Liptovský Hrádok, Záhradná č. 121, 033 01 Liptovský Hrádok Dom Liptovský Hrádok II, Hviezdoslavova č. 149, 033 01 Liptovský Hrádok Dom Liptovská Porúbka č. 405, 033 01 Liptovská Porúbka Dom Liptovský Trnovec č. 129, 031 01 Liptovský Trnovec
kapacita:	79 detí
naplnenosť v súčasnosti:	64 detí a ich rodín
pôsobenie:	od roku 1991
činnosť:	CDR LH vykonáva opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa zákona č. 305/2005 Z. Z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele.

Chránené dielne a chránené pracoviská

Chránená dielňa a chránené pracovisko sú pracoviská zriadené právnickou osobou, alebo fyzickou osobou, zamestnávajúce občanov so zdravotným postihnutím, ktorí nie sú schopní nájsť si zamestnanie na otvorenom trhu práce. Jedná sa o pracoviská, na ktorých sa občania so zdravotným postihnutím zaškoľujú alebo pripravujú na prácu. O priznanie postavenia chránenej dielne alebo chráneného pracoviska môže písomne požiadať právnická osoba alebo fyzická osoba, úrad práce, v ktorého územnom obvode zriadi pracovné miesto pre občana so zdravotným postihnutím.

Za chránenú dielňu sa považuje pracovisko, na ktorom právnická osoba alebo fyzická osoba zriadi viac ako jedno pracovné miesto pre občana so zdravotným postihnutím a na ktorom pracuje najmenej 50 % občanov so zdravotným postihnutím.

Za chránené pracovisko sa považuje pracovisko, na ktorom právnická osoba alebo fyzická osoba zriadi pracovné miesto pre občana so zdravotným postihnutím alebo na ktorom občan so zdravotným postihnutím prevádzkuje samostatnú zárobkovú činnosť.

Príspevok na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska upravuje § 56 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Na začiatku roka 2025 je počet chránených dielní/chránených pracovísk zriadených a fungujúcich v okrese Liptovský Mikuláš spolu 101 (v roku 2014 ich bolo 105 a v roku 2022 ich bolo 109) **z toho 39 je so sídlom na území regiónu Horný Liptov (v porovnaní s rokom 2022 nárast o 9 dielní/pracovísk)**. Počet pracujúcich osôb so zdravotným postihnutím, ktorí si vytvorili sami pre seba pracovné miesto alebo sa zamestnali v chránenej dielni je v okrese Liptovský Mikuláš 194 osôb a **z toho je na území Horného Liptova 44 osôb (nárast o 19 osôb oproti roku 2014). Zriaďovateľom v Hornom Liptove je 10 zamestnávateľov, 29 samostatne zárobkovo činných osôb a 1 nezisková organizácia (Národný Trust, n.o., Liptovský Hrádok).**

Tabuľka 9 Zoznam chránených dielní (CHD) a chránených pracovísk (CHP) ku dňu 22. 1. 2025

Názov zriaďovateľa CHD/CHP	Predmet činnosti	Adresa miesta výkonu	CHD/CHP	% podiel zamestnancov so ZP
ARCO COM s.r.o.	maloobchod	J. D. Matejovie 1581/ 2B, Liptovský Hrádok, 03301	CHP	50
Branislav Fáber	výroba	J. Martinku 877, Liptovský Hrádok, 03301	CHP	100
DAVLIN, s.r.o.	administratívno-kancelárske činnosti	Belanská 1B, Liptovský Hrádok, 03301	CHP	0
Darina Profantová	ubytovanie	Čierny Váh 1220, Východná, 03232	CHP	0
Diana Tomašíková Darčeky z lásky by DiDi	maloobchod	SNP 230 - predajný stánok , Liptovský Hrádok, 03301	CHP	100
Eva Jastrabíková E - studio	kadernícke a kozmetické služby	111, Východná, 03232	CHP	0
GAMA MO plus s.r.o.	výroba ošatenia	Hlavná 513, Važec, 03261	CHP	0
GÜDE, s.r.o.	výroba nábytku	Priemyselná 5, Podtureň, 03301	CHP	0
Helena Krivulčíková	ubytovanie	155, Uhorská Ves, 03203	CHP	0
IMMER s.r.o.	Služby pohostinstiev	Vyšná Boca 51, Malužiná, 03234	CHP	100
Ingrid Šupalová	maloobchod	J. D. Matejovie 21, Liptovský Hrádok, 03301	CHP	100
Ivan Moravčík	maloobchod	1133, Hybe, 03231	CHP	100
Ivana Strelecká Galantéria Ivana	výroba pre domácnosť	26, Jakubovany, 03204	CHP	0
Ivana Zaťková IZA	maloobchod	SNP 19, Liptovský Hrádok, 03301	CHP	100
Janka Vyparinová	maloobchod	J. Žiaka 6, Podtureň, 03301	CHP	0
Juraj Halaj	sprostredkovanie obchodu		CHP	0
Ján Hiko	výroba stavebnostolárska a tesárska	525, Závažná Poruba, 03202	CHP	0
KFB Trans s.r.o.	doprava	Belanská 580, Liptovský Hrádok, 03301	CHP	0
Katarína Fričová Hollá	ubytovanie		CHP	100
MB design, s.r.o.	maloobchod		CHD/CHP	0
MH-MIRUS s.r.o.	poisťovníctvo a maklérstvo		CHP	0
Marian Ligda - LM PRODUCTION	obchod s rozličným tovarom		CHP	0

Mariana Luštiková	kadernícke a kozmetické služby	SNP 42, Liptovský Hrádok, 03301	CHP	0
Marta Vicénová DEKORÁCIE SESIL	výroba z dreva, z korku, slamy a prúteného materiálu	SNP 99, Podtureň, 03301	CHP	0
Martina Bartková TINKA	maloobchod		CHP	100
Mgr. Alexander Šipoš	obchodné činnosti	J. D. Matejovie 542, Liptovský Hrádok, 03301	CHP	0
Mgr. Tomáš Mikšovský	vzdelávanie		CHP	0
Michal Hanzlík	ubytovanie	622, Jakubovany, 03204	CHP	0
Miroslava Kováčiková - Angel shop	maloobchod		CHP	0
Národný Trust n.o.	ochrana kultúrneho dedičstva	Hviezdoslavova 142, Liptovský Hrádok, 03301	CHP	50
Oskár Uličný	výroba z dreva, z korku, slamy a prúteného materiálu	Martina Rázusa 3, Liptovský Hrádok, 03301	CHP	100
PALETTECH s.r.o.	výroba stavebnostolárska a tesárska		CHP	0
Peter Sopko Nuccco	výroba z gumy		CHP	50
Vladimír Luptovský 22 plus	služby týkajúce sa telesnej pohody	166, Podtureň, 03301	CHP	100
Vladimír Urban HOSTINEC U URBANOV	maloobchod	Belanská 7, Liptovský Hrádok, 03301	CHP	100
Vladimír Vereš - SKLENÁRSTVO	maľovanie a zasklievanie		CHP	100
Zdena Hybenová	pranie a chemické čistenie	SNP 25C, Liptovský Hrádok, 03301	CHP	100
Zuzana Toholová	maloobchod		CHP	0
Ľubica Šuňavcová INFINITY NAILS	kadernícke a kozmetické služby	SNP 171, Liptovský Hrádok, 03301	CHP	0

Zdroj: ÚPSVaR

2.2.2 Analýza súčasného stavu poskytovaných sociálnych služieb v obci Važec

V zmysle zákona o sociálnych službách má každá fyzická osoba právo na poskytnutie sociálnej služby alebo zabezpečenie jej poskytnutia a právo výberu poskytovateľa. Garantmi poskytovania alebo zabezpečenia sociálnej služby fyzickej osobe sú obce a samosprávne kraje podľa ich pôsobnosti, ustanovenej zákonom, a to tak, že sociálnu službu poskytnú sami, resp. prostredníctvom právnickej osoby zriadenej alebo založenej obcou alebo samosprávnym krajom alebo následne u neverejného poskytovateľa sociálnych služieb.

Vzhľadom k tomu, že obec Važec nie je zriaďovateľom žiadneho vlastného zariadenia sociálnych služieb, zabezpečuje pre klientov pobytovú formu v sociálnych zariadeniach prostredníctvom iných poskytovateľov (inou obcou, VÚC, neverejným poskytovateľom) na základe výberu klienta.

Obec Važec je správnym orgánom v konaniach o odkázanosti na sociálnu službu v ZpS, v ZOS, v DS, o odkázanosti na OPS a o zániku a zmene stupňa odkázanosti. Na základe žiadostí o posúdenie odkázanosti na sociálnu službu vykonáva zdravotnú a sociálnu posudkovú činnosť, ktorou sa zisťuje odkázanosť fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím alebo fyzickej osoby s nepriaznivým

zdravotným stavom na sociálnu službu v zariadení pre fyzické osoby, ktoré sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby.

V súčasnosti sú umiestnení 8 občania v Zariadení opatrovateľskej služby Ulič (1), v Dome seniorov Tatranská Štrba (2), v dennom stacionári DS Tatranská Štrba (2), v Zariadení pre seniorov Leonardo v Tatranskej Polianke (1), v Centre sociálnych služieb STUDIENKA Novoť (1) a v ZPS Senior Tatry v Dolnom Smokovci (1). Umiestnenie v zariadení si riešia rodinní príslušníci. Problémom naďalej ostáva finančne náročné zabezpečenie umiestnenia.

- **Opatrovateľská služba**

Obec Važec je registrovaná v zmysle § 62 zákona o sociálnych službách v registri poskytovateľov sociálnych služieb. Poskytuje pomoc občanom pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby, alebo pri úkonoch sebaobsluhy, pri úkonoch starostlivosti o vlastnú domácnosť a pri základných sociálnych aktivitách. V obci prioritne funguje rodinná starostlivosť, kedy sa okruh blízkych postará o občana odkázaného na pomoc inej osoby.
V súčasnosti obec eviduje veľký záujem o opatrovateľskú službu, ale reálne opatrovateľská služba v obci nefunguje. Problémom je odľahlosť obce, vzdialenosť obce od okresného mesta je približne 30 km.

Na území horného Liptova je poskytovaná opatrovateľská služba podľa konkrétnych požiadaviek obyvateľov v obciach a stav počtu opatrovateľov a opatrovaných sa v priebehu roka mení. Aktuálne k dátumu spracovania dokumentu opatrovateľskú službu zabezpečovalo približne 17 opatrovateľov v rôznych pracovných úväzkoch a služba bola poskytovaná 41 občanom.

Opatrovateľská služba sa vykonáva doma, priamo u opatrovaného na základe Všeobecne záväzného nariadenia o poskytovaní opatrovateľskej služby a o spôsobe určenia výšky úhrady za túto opatrovateľskú službu. Obce, ktoré nemajú dostatočné možnosti pre opatrovateľskú službu ako napríklad aj obec Važec, je táto poskytovaná v súčinnosti so Spišskou katolíckou charitou, Slovenským Červeným krížom, územným spolkom Liptovský Mikuláš alebo Cirkevným zborom Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku – evanjelická diakonia (obce Hybe, Liptovská Porúbka, Východná). Pre obec Važec je aj táto súčinnosť problematická z dôvodu odľahlosti obce od inštitúcií.

Základné sociálne poradenstvo je poskytované v Liptovskom Hrádku. V Liptovskej Porúbke a Važci fungujú aj terénni sociálni pracovníci. V meste Liptovský Hrádok je poskytovaná opatrovateľská aj odľahčovacia služba.

V území Horného Liptova sa ďalej poskytuje **domáca ošetrovateľská služba ADOS.** Služby ADOS sú určené pacientom po nemocničnej liečbe, pri akútnych ochoreniach bez potreby hospitalizácie, chronicky chorým a imobilným, ktorí pre zdravotný stav nemôžu dochádzať do ambulancie, pri terminálnych štádiách ochorenia, pre rizikové skupiny obyvateľstva (neurologickí, pacienti trpiaci podvýživou, onkologickí pacienti, a pod.). Nárok na ADOS má každý, kto potrebuje odbornú zdravotnú starostlivosť v domácom prostredí. Môžu sa o ňu uchádzať samotní pacienti alebo príbuzní chorého. Služby ADOS ordinuje obvodný alebo iný ošetrujúci lekár. Komplexnú domácu ošetrovateľskú starostlivosť uhrádza zdravotná poisťovňa na základe zmluvného vzťahu medzi ADOS a zdravotnou poisťovňou. ADOS pôsobí v celom okrese Liptovský Mikuláš.

- **Terénna sociálna pomoc (TSP)**

Obec Važec je zapojená do národného projektu **Terénna sociálna práca a komunitné centrá „Spolu pre komunity“**, ktorý je realizovaný prostredníctvom Implementačnej agentúry MPSVR. Projektom sa zabezpečuje individualizované poskytovanie podpory osobám pri riešení zložitých životných situácií a aktivizáciu osôb ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením, so zámerom zlepšenia ich sociálneho začlenenia.

Projekt svojimi aktivitami prispieva k zmierňovaniu dopadov chudoby a sociálneho vylúčenia na život ľudí, ktorí majú obmedzený prístup ku zdrojom a službám majoritnej spoločnosti.
Národný projekt jednotne, odborne a koordinačne riadi zapájanie tretích subjektov, výkon a poskytovanie terénnej sociálnej práce a komunitnej práce v podporených subjektoch. Prispieva tým k sociálnemu začleneniu a prevencii negatívnych dôsledkov a rizík sociálneho vylúčenia, pomáha zmierniť nerovnosti v oblasti prístupu ku vzdelávaniu, bývaniu, riešeniu zadlženosti, získaniu zamestnania a zvyšuje dostupnosť sociálnych a podporných služieb so zreteľom na aktivizáciu, rozvoj alebo znovunadobudnutie sociálnych kompetencií klienta, aj celej komunity.
Cieľovú skupinu tvoria osoby ohrozené chudobou a sociálnym vylúčením a fyzické osoby v nepriaznivej sociálnej situácii vrátane ľudí bez domova; príslušníci marginalizovaných rómskych komunít a klienti komunitných centier.
V súčasnosti je na obci zamestnaná terénna sociálna pracovníčka a referentka sociálneho úseku v jednej osobe. Vzhľadom na veľkosť obce a vzdialenosti medzi jednotlivými klientmi v teréne sú kapacity TSP v obci nedostatočné.

- **Miestna občianska a preventívna služba (MOaPS)**

Miestne občianske a preventívne služby (MOaPS) sú aktivity zamerané na zlepšenie občianskej angažovanosti a prevenciu kriminality v obciach, najmä v oblastiach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít. Tieto služby sú realizované prostredníctvom výziev na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok z fondov Európskej únie, konkrétne z Programu Slovensko 2021 – 2027.
Cieľom MOaPS je:

- zvýšiť povedomie občanov o ich právach a povinnostiach.
- podporiť aktívnu účasť občanov na živote obce.
- znížiť kriminalitu a zlepšiť bezpečnosť v obci.
- posilniť spoluprácu medzi občanmi, obcou a políciou.
- zlepšiť životné podmienky v marginalizovaných rómskych komunitách.

V súčasnosti v obci Važec vykonávajú služby MOaPS 3 rómski obyvatelia časti osady Dolinka. Ich hlavnou úlohou je eliminovať konfliktnosť a násilné správanie medzi obyvateľmi osady a tiež spolupracovať s bezpečnostnými zložkami (polícia, priestupková komisia).

- **Ostatná sociálna pomoc**

Obec Važec momentálne neposkytuje celý rozsah sociálnych služieb, nakoľko o mnohé typy služieb nebol prejavený záujem. V rámci svojej pôsobnosti plní úlohy a spolupracuje s inštitúciami v sociálnej oblasti, aktívne prispieva k riešeniu vzniknutých nepriaznivých sociálnych situácií svojich občanov a poskytuje alternatívne riešenia vzniknutých problémov.

K 31. 12. 2024 mala obec Važec 2 372 obyvateľov, na trvalý pobyt bolo prihlásených 210 Rómov, pričom odhadom v obci a najmä v osadách žije približne 1 100 **Rómov**. Podľa Atlasu rómskych komunít z roku 2019 a jeho prebiehajúcej aktualizácie je možné počet Rómov v obci len odhadnúť, nakoľko väčšina nemá trvalý pobyt a často migrujú. Rómovia v súčasnosti tvoria 46 % všetkých obyvateľov obce a výrazne sa tak počtom približujú k majoritnej nerómskej časti obyvateľstva. Z uvedeného počtu len približne 300 je integrovaných a nevyžadujú špeciálnu pomoc, nachádzajú sa však v horšej sociálnej situácii, ktorú riešia prevažne krádežami. Z celkového počtu Rómov je približne 700 – 800 odkázaných na systém sociálnych dávok a podpôr zo strany štátu. Problematikou Rómov v obci Važec sa zaoberá aj Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity.

Marginalizovaná rómska komunita (MRK) vo Važci žije segregovane mimo centra obce v rómskej osade Dolinka a časti osady Murna. V Dolinke je množstvo „čiernych stavieb“ bez stavebných povolení – chatŕč (42). V časti osady Murna sú aj čiastočne murované domy (17). Iba 10 % obyvateľov osady je napojených na obecný vodovod. Zvyšných 90% využíva pitnú vodu z výtokového stojanu, ktorý funguje

ako automat so žetónovým systémom. Nevhodným používaním sa však často upchá alebo v chladných mesiacoch zamŕza. Prívod pitnej vody je tak nahradený dovezenou cisternou. Iba 15 % obydlí reálne využíva verejnú kanalizáciu a 15 % má primárne vlastnú žumpu. Plyn alebo elektriku ako primárny zdroj tepla využíva len 10 %, ostatní využívajú kúrenie tuhým palivom (zväčša vysušené drevo, ale aj nevysušené drevo). Kvalitu bývania a hygieny obyvateľov MRK značne ovplyvňuje problém s komunálnym odpadom, ktorý sa v osade hromadí. 80 % odpadu predstavujú potraviny, čoho následkom je množenie hlodavcov. Prítomnosť podnikateľa v oblasti nehnuteľností zvyšuje počet Rómov a podporuje ich migráciu. Odkúpené nehnuteľnosti prenajíma na značne vysoké sumy nielen miestnym, ale aj Rómom z iných častí Slovenska a s vidinou zisku umiestni v jednom dome veľký počet nájomníkov (aj 120).

Podstatná časť problémov Rómov vyplýva z ich povahy. Špecifikum Rómov vo Važci je vedomie, že obec je ich a môžu si v nej robiť čo chcú. Spoliehajú sa na systém podpory a využívajú ho. Zlé podmienky a nepodnetné prostredie ohrozujú najmä ďalší vývin detí a mládeže. Problematika Rómov vo Važci je problematikou chudobných, sociálne slabých a dlhodobo nezamestnaných, je teda riešením problémov zamestnanosti, nízkej úrovne bývania a najmä vzdelávania tejto skupiny obyvateľstva. Riešenie rómskej problematiky vo Važci má byť realizované za spoluúčasti odborníkov na rómsku problematiku a zástupcov okresu a kraja.

S MRK v obci pracuje terénna sociálna pracovníčka a nízkoprahové detské centrum JEKAHDROM, ktoré je primárne zamerané na pomoc deťom a mládeži. Aktivity sú orientované na sociálne poradenstvo (zlepšenie kvality bývania, uplatnenie na trhu práce, sociálne zabezpečenie), sociálne začlenenie, výkon sociálnej práce, podpora zamestnanosti, práca so žiakmi MŠ a ZŠ (príprava na vyučovanie, krúžková činnosť: kreatívna tvorba, spev, hudba, športové aktivity jazyková výchova, riešenie vzťahov s kamarátmi). V rámci zbierok vedia poskytnúť sociálne slabším občanom oblečenie a potraviny.

Deti a mládež navštevujú **Základnú školu s materskou školou Važec**. V školskom roku 2024/2025 ju navštevovalo 209 žiakov a organizovaní boli v 15 triedach - 10 bežných a 5 špeciálnych triedach. Vzdelávanie žiakov zabezpečovalo 18 pedagogických pracovníkov, 8 pedagogických asistentov, jeden špeciálny školský pedagóg, výchovný poradca a vychovávateľky ŠKD. Súčasťou Základnej školy je **Materská škola**, v ktorej sú 4 triedy a v školskom roku 2024/2025 ju navštevovalo 69 detí. O výchovu a vzdelávanie sa stará 7 pedagogických pracovníkov.

Väčšina žiakov školy pochádza z marginalizovanej rómskej komunity vo Važci. Špeciálne triedy navštevujú výlučne rómske deti. Obec eviduje nárast detí so zdravotným znevýhodnením (mentálne postihnutie ľahký stupeň, vývinové poruchy učenia, narušená komunikačná schopnosť) a špeciálnymi potrebami pre výučbu a vzdelávanie. Mnohým rodičom z MRK vyhovuje zdravotné znevýhodnenie u vlastných detí, pretože je to pre nich príležitosť poberať špeciálne dávky od štátu, ak dieťa navštevuje špeciálnu triedu v škole. Rómske deti sú v škole segregované a na vyučovaní hovoria rómskym jazykom. Nerómske deti skôr navštevujú školy v iných obciach (Východná, Poprad).

Pre deti a mládež v obci funguje **Diecézne centrum voľného času**, zriadené Rímskokatolíckou cirkvou Biskupstvo Spišské Podhradie v roku 2004. Centrum poskytuje služby na uspokojenie potrieb detí a mládeže v oblasti záujmového vzdelávania v kresťanskom duchu. Pomáha im vytvárať podmienky pre užitočné trávenie voľného času detí a mládeže. V rámci aktivít organizujú kultúrne podujatia, športové a turistické aktivity, výlety, pobyty v prírode, duchovné cvičenia, relaxačnú činnosť a iné.

V obci je silná **Jednota dôchodcov**. V súčasnosti má 118 členov. Členovia klubu sú aktívni, pravidelne sa stretávajú, organizujú posedenia k výročiam a sviatkom, chodia na výlety, výjazdové stretnutia, prehliadky, do divadiel, kín a múzeí, organizujú brigády, zaujímajú sa o obecné veci a zveľaďovanie miesta, kde žijú. Možnosť stravovania majú zabezpečenú v jedálni základnej školy, v družstevnej jedálni

alebo v reštaurácii Isabela. Obec im na stravovanie prispieva. Výška príspevku je stanovená všeobecne záväzným nariadením obce (VZN).

Obec sa zapája do systému podpory dlhodobo nezamestnaných pri uplatňovaní **aktívnych opatrení na trhu práce** podľa zákona č. 5/2004 Z.z. o službách v zamestnanosti v znení neskorších predpisov. V súčasnosti nie sú na aktivačných prácach zamestnaní žiadni dlhodobo nezamestnaní občania.
V rámci projektu MPSVaR „**Práca namiesto dávok**" pracuje v obci 10 poberateľov dávok v hmotnej núdzi. Hlavným cieľom projektu je motivovať ľudí k návratu na pracovný trh, pričom sa zohľadňujú schopnosti a zručnosti jednotlivcov. Ak človek, ktorý môže pracovať, odmietne vhodnú pracovnú ponuku, príde o dávku v hmotnej núdzi, resp. mu je krátená. Netýka sa to ľudí, ktorí z objektívnych príčin nemôžu pracovať, či už zo zdravotných alebo sociálnych dôvodov.
Právne vzťahy pri poskytovaní pomoci v hmotnej núdzi a jednorazovej dávky upravuje zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Dávka v hmotnej núdzi je určená na zabezpečenie základných životných podmienok a poberá sa len vtedy, ak si ju poberateľ odpracuje cez prácu pre obec alebo samosprávny kraj, prípadne dobrovoľníckou činnosťou.

Obec Važec nevedie evidenciu **zdravotne ťažko postihnutých občanov**. Špecifické problémy tejto skupiny obyvateľov riešia rodinní príslušníci s príslušnými organizáciami a úradmi. V obci ako je Važec sa o ZŤP vie a v prípade potreby vie obec aktívne prispieť k riešeniu vzniknutej nepriaznivej situácie.

Obec Važec poskytuje **nájomné bývanie** v 3 bytových domoch, kde sa nachádza spolu 32 bytov – jednoizbové a trojizbové byty. V súčasnosti sú bytové domy značne opotrebované. Tento typ bývania je vhodný najmä pre mladých ľudí, mladé rodiny s deťmi, slobodných rodičov, pre osamelých ľudí, seniorov a ľudí so ZŤP, prípadne ľudí, ktorí majú problémy zamestnať sa. V prvej polovici roka 2025 evidovala obec 2 nevybavené žiadosti o nájomné bývanie.

V obci Važec je zriadené **Zdravotné stredisko** s ambulanciou obvodného lekára MUDr. Jána Zachara a lekárňou, ktorá je verejnosti otvorená v popoludňajších hodinách do 16:00. Ambulancia detskej lekárky MUDr. Jitky Veselej z Východnej je prevádzkovaná v priestoroch Základnej školy s materskou školou Važec.

2.3 Analýza požiadaviek prijímateľov sociálnych služieb

Špecifická analýza potrieb podľa cieľových skupín poukazuje na aktuálny stav poskytovania sociálnych služieb v obci Važec.

2.3.1 SWOT analýza sociálnych služieb

Výsledná SWOT analýza vznikla ako výstup pracovného stretnutia s terénnou sociálnou pracovníčkou a referentkou sociálneho úseku OÚ. Spolu s vyhodnotením KPSS na roky 2015 – 2020 je základným podkladom pre stanovenie cieľov a opatrení KPSS 2025 – 2031 a je vypracovaná pre stanovené cieľové skupiny v sociálnych službách v obci.

Tabuľka 10 SWOT analýza sociálnych služieb

Silné stránky	Slabé stránky
• atraktívnosť podhorského prostredia podporuje oblasť cestovného ruchu	• odľahlosť obce od okresného mesta a iných miest – všade je ďaleko

a turizmu, čo prispieva k rozvoju obce a k pracovným príležitostiam • obec leží na území TANAPu a NAPANTu • čisté prostredie • prírodný potenciál pre rozvoj cestovného ruchu • dobrá poloha obce – blízkosť diaľnice – skrátenie časovej vzdialenosti • ponuka ubytovacích služieb v Penzióne Violet a stravovacích služieb v reštaurácii Isabela • zaujímavá história obce • fungujúce Múzeum poľnohospodárskeho náradia a ľudových tradícií • kultúrno-historická pamiatka – Dom Jána Hálu s drevenicou • historické budovy katolíckeho a evanjelického kostola • silný potenciál tvorcov a nositeľov tradičnej kultúry, ľudových a pôvodných poľnohospodárskych tradícií • vzácne prírodné dedičstvo Važecká jaskyňa • potenciál rozvoja bývania, rekreácie, športu, turistiky a agroturistiky • svojpomoc a sebestačnosť občanov, najmä starší obyvatelia sú hrdí, keď sa dokážu postarať o seba sami • vzájomná pomoc medzi občanmi, súdržnosť, ľudia sa navzájom poznajú • silné rodinné väzby – rodina sa vie postarať o svojich členov v prípade potreby • podpora komunity zo strany vedenia obce • stravovanie seniorov je možné v jedálni ZŠ, v reštaurácii Isabela alebo na družstve – obec poskytuje príspevky na stravovanie • silná Jednota dôchodcov (118 členov) – členovia sú aktívni, stretávajú sa, organizujú brigády, chodia na výlety, posedenia, na kultúrne podujatia, športujú • aktívny prístup obce k riešeniu životných situácií obyvateľov obce • spolupráca s poskytovateľmi sociálnych služieb v širšom okolí (Liptovský Mikuláš, Liptovský Hrádok, Tatranská Štrba, Tatranská Polianka, Poprad) • školská aj predškolská infraštruktúra • zriadená Základná škola s materskou školou, ktorú navštevujú prevažne deti z MRK	• neochota opatrovateľov a opatrovateliek vycestovať až do Važca • vzdialenosť obce – nevýhoda v integrácii MRK • nevyhnutnosť cestovať za prácou mimo obce • veľkosť obce – príliš náročné obslúžiť celú obec jedným sociálnym pracovníkom • potreba navýšenia kapacít TSP – chýbajú ľudia • slabé finančné ohodnotenie TSP a náročná práca – nezáujem ľudí o túto prácu • nedostatok príležitostí pre zabezpečenie a rozvoj služieb • malý záujem o zabezpečenie stravy, resp. rozvoz stravy • absencia denného stacionára a služieb pre dôchodcov • opatrovateľská služba nefunguje a je po nej veľký dopyt • chýba sociálna infraštruktúra • nedostatočná starostlivosť o starších občanov • nedostatok finančných prostriedkov na rozvoj sociálnych služieb • nedostatok aktivít zameraných na podporu začleňovania niektorých znevýhodnených skupín do spoločnosti a znižovanie rizík sociálno-patologických javov • sociálna izolácia obyvateľov z MRK • nevyhovujúca vzdelanostná štruktúra obyvateľstva • nárast počtu žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, z ktorých je veľké percento zaostalých, zlá hygiena žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia • absencia neformálneho vzdelávacieho zariadenia (záujmová činnosť detí) • absencia priestorov pre neformálne vzdelávanie • nízky počet existujúcich podnikateľských subjektov a zamestnávateľov • vyššia miera nezamestnanosti a menší záujem nezamestnaných o skutočné riešenie vlastných problémov • obmedzené možnosti financovania aktivít z vlastných zdrojov obce • zhoršujúce sa vzťahy medzi ľuďmi – komunikačné bariéry, závisť, zišťnosť, vypočítavosť

• zriadené špeciálne triedy • rovnocenný prístup k povinnostiam základného vzdelania • existujúca sieť cirkevných/náboženských dobrovoľníckych centier (Diecézne centrum voľného času) • existujúca duchovná osveta • prítomnosť terénnej sociálnej práce (TSP) – aktívna práca s MRK • prítomnosť MOaPS v osade • aktívna práca nízkoprahového detského centra • základné zdravotnícke služby v obci (všeobecný lekár, detský lekár, lekáreň) • skúsenosť, že deti, ktoré sa dostali z osady a zlých životných podmienok do zariadenia alebo internátu, sa nechceli vrátiť späť – príležitosť pre lepší život • v obci aktívne pracuje folklórne združenie Stráne, spolky, združenia a organizácie riešiace nedostatky obce • občianske združenie "Deti spod Kriváňa" – stretávanie sa a tvorivé dielne pre deti a mládež – svoje práce predávajú a zo zisku podporujú činnosť divadla alebo vzdelávania • ľudský potenciál so skúsenosťami v poľnohospodárstve - predpokladmi na agroturistiku • remeselne zruční pracovníci • Poľnohospodárske družstvo Važec • Salaš • SENIOR CITY – mestečko pre dôchodcov – obnovenie realizácie projektu • nájomné bývanie je zabezpečené v 3 bytových jednotkách s 32 bytmi - možnosť pomerne lacného a rýchleho ubytovania pre mladé rodiny, osamelých a seniorov	• vzrastajúci strach zo správania MRK • prirodzené formovanie nenávisti medzi etnikami • výrazná zmena v morálke ľudí, v spoločenskom správaní, v ochote pomôcť • problémy s krádežami, poškodzovanie majetku je opakovane vnímané len ako priestupok • prítomnosť drog a drogovej závislosti • neaktívna priestupková komisia • absentujúce policajné zložky, keď sa niečo stane • množstvo neplatičov, zadlžených, v exekúcii • segregovaná rómska osada Dolinka – neochota udržiavať poriadok, čierne skládky, problémy s odpadom, zlé podmienky bývania, jeden centrálny odber vody • množstvo problematických rodín – matky nezvládajú výchovu detí, krádeže u mladistvých • deti vyrastajú so zlým príkladom rodičov – nesprávny prístup spôsobuje generačnú zacyklenosť • nárast detí so zdravotným znevýhodnením • prítomnosť silného podnikateľa s nehnuteľnosťami – prílev migrantov a zvyšovanie počtu MRK • zneužívanie dávok a príspevkov • zanedbanosť, nesamostatnosť, závislosť osady Dolinka • chýba osveta – pomýlené chápanie vecí – keď systém všetko ponúka, nemám potrebu veci meniť • obec nevyhnutne potrebuje zásah zvonku
Príležitosti	**Ohrozenia**
• vysoká solidarita a podpora v rámci rodín v súvislosti so starostlivosťou o deti a odkázané osoby • zlepšovanie právneho a inštitucionálneho rámca sociálnej inklúzie • realizované reformy, vrátane inštitucionálnych a fiškálnych v oblasti sociálnej inklúzie • fiškálna decentralizácia, dôraz na princíp subsidiarity	• negatívne demografické trendy • zvyšujúci sa počet príslušníkov MRK (migrácia do obce Važec) • činnosť nízkoprahového centra je ohrozená nedostatkom odborných personálnych kapacít – ak sa neobsadí manažérska pozícia, centrum bude zrušené • apatia majoritnej časti obce – nezáujem, odmietanie

• zvyšovanie adresnosti, efektívnosti a dostupnosti opatrení sociálnej inklúzie • dôraz na kvalitu a profesijné zabezpečenie • zavádzanie podporných opatrení pre rodiny s deťmi • zapojenie obyvateľov do plánovania sociálnej oblasti • rozšírenie služieb zdravotného strediska • vybudovanie komunitného centra • efektívne využívanie skúseností lokálnych a regionálnych odborníkov • inovatívne formy sociálnych a zdravotníckych služieb • záujem o integráciu rómskej komunity do života majoritnej spoločnosti • podpora mladých rodín a znevýhodnených skupín • podpora a rozvoj dobrovoľníctva a spolkovej činnosti • zvýšiť povedomie obyvateľov obce, propagáciou, osvetou • využiť spoluprácu v regionálnom spojení • možnosť financovania sociálnych služieb z EÚ fondov • získanie dostupných externých zdrojov na zabezpečenie potrieb obce	• vysoká finančná zaťaženosť a administratívne bariéry obmedzujúce rozvoj podnikania • prehlbovanie dlhodobej nezamestnanosti, • absencia širšej podpory vzdelávania a zamestnávania osôb vzdialených od trhu práce dlhšie obdobie z dôvodu starostlivosti o dieťa alebo o ďalšieho člena rodiny, príslušnosti k marginalizovanej alebo vylúčenej skupine populácie • nízka dostupnosť a úzka variabilita sociálnych služieb a výkonu iných opatrení • pomalé zavádzanie nových opatrení a nových typov sociálnych služieb do praxe a nízka udržateľnosť výsledkov • nedostatočne zabezpečená kontinuita sociálnej a zdravotnej starostlivosti pri dlhodobej odkázanosti na pomoc inej osoby • nedostatočné využívanie viaczdrojového financovania • nárast sociálnych kategórií občanov vyžadujúcich sociálne služby • prehlbujúca sa izolácia MRK • postoje a predsudky zo strany zamestnávateľov pri poskytovaní pracovných príležitostí znevýhodneným sociálnym skupinám komunity • nízke príjmy marginalizovaných rodín s deťmi • zvyšovanie segregácie a chudoby • zvyšovanie pravdepodobnosti ďalšieho pokračovania v získaní nedostatočného vzdelania z titulu nesprávnych návykov a zlých vzorcov správania sa v rodinách • legislatívne zmeny • pretrvávajúci nedostatok finančných zdrojov na poskytovanie a zabezpečovanie sociálnych služieb – dotácie nepokrývajú náklady obce • zvyšujúci sa počet občanov odkázaných na sociálne služby (celospoločensky nepriaznivý demografický vývoj, nárast sociálno-patologických javov v spoločnosti, negatívny vplyv médií a informačných technológií, závislostí) • znemožnenie realizácie projektov v nadväznosti na neusporiadané vlastnícke vzťahy

2.3.2 Výsledky dotazníkového prieskumu

Obec Važec realizovala dotazníkový prieskum za účelom zistenia potrieb a požiadaviek obyvateľov obce v oblasti sociálnych služieb **v období od 20. 1. 2025 do 31. 3. 2025.**

Prieskum bol realizovaný prostredníctvom dotazníkov, ktoré obec distribuovala fyzicky na obecnom úrade a v klube dôchodcov. Pre zber dotazníkov slúžila schránka obecného úradu alebo priamo kancelária 0cÚ.

K 31. 12. 2024 mala obec Važec 2 372 obyvateľov. **Prieskumu sa zúčastnilo 161 respondentov, t.j. 6,8 % obyvateľov obce**.

1. **Zastúpenie** bolo **70 mužov a 90 žien.**

2. Vekové zastúpenie bolo **najpočetnejšie v kategórii 36-65 (67 respondentov), nasledovala kategória 66 a viac rokov - 52 respondentov.** V kategórii 19-35 bolo 32 respondentov a 9 v kategórii 15-18 rokov.

3. Z hľadiska **vzdelanostnej štruktúry** bolo najviac respondentov **stredoškolsky vzdelaných (120)**, s vysokoškolským vzdelaním 21 a so základným vzdelaním 20 .

4. Najviac dotazníkov doručili občania v pozícii **ženatý/vydatá (63)**, **slobodný (44)**, **vdovec/vdova (26),** rozvedení (18) a svoje rodinné postavenie ako druh/družka uviedli 9.

5. Život v obci hodnotili respondenti nie príliš priaznivo, **skôr nespokojných bolo 51 respondentov, určite nespokojných 34**, skôr spokojných 39, určite spokojných bolo 5 a nevedelo posúdiť 30 respondentov.

6. Prieskumu sa z **hľadiska sociálneho postavenia** zúčastnilo **najviac dôchodcov (59), nasledovali zamestnaní občania (57)** a občania **ZŤP (17), rodičia na MD/RD (18)** a ďalšie kategórie študenti (13), nezamestnaní (9), občania v ťažkej sociálnej situácii (5) a občan v hmotnej núdzi (1).
13 respondenti deklarovali, že sa starajú alebo bývajú s osobou uvedenou v predošlom odseku.

7. Zo získaných odpovedí vyplynulo, že **102 účastníkov prieskumu nemá v súčasnosti nijaký sociálny problém** ani nerieši krízovú situáciu.

- **10 uviedli, že sú v ťažkej sociálnej situácii,**
  - 10 odpovedali, že dôvodom je strata partnera
  - 1 pre stratu bývania
  - 5 pre problémy spolunažívania
  - 10 pre problémy so závislosťami

- skutočnosť, že sú **občanmi so zdravotným postihnutím**, uviedli 15 respondenti a majú tieto problémy:
  - **problém s mobilitou a vykonávaním sebaobsluhy** **10**
  - problém so zabezpečením stravy 6
  - problém so starostlivosťou o domácnosť 8
  - problém s právom chránených záujmov 4
  - problém s nedostupnosťou zdrav. starostlivosti 6

- problém so zabezpečením osobnej starostlivosti o člena domácnosti odkázaného na pomoc inej osoby uviedlo **27 respondentov.**

8. **Sociálne služby,** ktoré respondenti v súčasnosti využívajú resp. nevyužívajú, sú nasledovné:

- **22 využívajú sociálne poradenstvo a 17 sú spokojní** a jeden nespokojný, 130 uviedli, že sociálne poradenstvo nevyužívajú
- 4 respondenti využívajú sociálne služby krízovej intervencie a 3 sú spokojní, 142 uviedlo, že sociálne služby krízovej intervencie nevyužívajú
- 2 respondenti využívajú sociálne služby pre podporu rodiny s deťmi a 144 uviedli, že ich nevyužívajú
- 9 využívajú sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku, 2 sú spokojní a 6 sú nespokojní, 132 respondentov tieto služby nevyužívajú
- 4 respondenti využívajú sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií , 1 je spokojný a 2 sú nespokojní, 140 uviedli, že telekomunikačné technológie nevyužívajú
- 6 respondenti využívajú podporné služby (odľahčovacia služba, denné centrum a pod.), jeden je spokojný, jeden nespokojný a 135 respondentov ich nevyužíva
- 3 respondenti využívajú detské centrum, jeden je spokojný a 115 detské centrum nevyužíva
- 7 respondentov využíva klub dôchodcov, 3 sú spokojní, dvaja nespokojní a 119 klub dôchodcov nevyužíva
- **22 respondentov využíva rozvoz stravy**, 14 sú spokojní, 2 nespokojní a 113 respondentov uviedlo, že rozvoj stravy nevyužíva

9. O **sociálnych službách**, ktoré obec poskytuje, je informovaných 42 respondentov, 117 respondentov nie je dostatočne informovaných alebo o nich nevedia.

10. Oblasti sociálnej pomoci, ktoré v obci Važec chýbajú, boli uvedené v nasledovnom poradí:

- **Zariadenie pre seniorov** **113**
- **Zariadenie opatrovateľskej služby** **104**
- **Denný stacionár** **100**
- **Prepravná služba** **33**
- Terénna sociálna služba krízovej intervencie 17
- Sociálne poradenstvo 16
- Nocľaháreň, útulok a pod. 12
- Komunitné centrum 10
- Pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa 10
- Nízkoprahové centrum 6
- Neviem 18
- V inom boli definované byty a bankomat 3

11. Pri zisťovaní, **ktorým skupinám obyvateľstva by sa mala venovať zvýšená pozornosť,** sa na prvom mieste objavili:

- **seniori** **103**
- **sociálne neprispôsobiví** **100**
- **osoby so zdravotným postihnutím** **70**
- **deti a mládež** **65**

- **rodiny s malými deťmi** **52**
- nezamestnaní 48
- ohrozenie násilím a šikanovaním 37
- osoby ohrozené závislosťou 43
- osoby v prechodnej sociálnej kríze 19

12. V otázke, na koho sa obrátia v prípade, že potrebujú pomoc v sociálnej oblasti, rezonovalo u jedného respondenta aj viac informačných zdrojov.

Najčastejšie hľadajú pomoc:

- **u priateľov a v rodine** **85**
- **v organizáciách, ktoré poskytujú sociálne služby** **67**
- **na internete, v médiách** **58**
- **na OÚ** **53**
- **u človeka s rovnakými problémami** **47**
- nemá dostatok informácií 11
- iné zdroje (sociálny pracovník) 1

2.3.3 Vyhodnotenie KPSS 2015 – 2020

Komunitný plan sociálnych služieb pre obdobie 2015 – 2020 nebol vyhodnocovaný.

3. URČENIE A CHARAKTERISTIKA CIEĽOV KPSS 2025 - 2031

Na základe verejného prieskumu a analýzy požiadaviek prijímateľov sociálnych služieb v obci Važec bol zadefinovaný strategický cieľ na dosiahnutie rozvoja a zvýšenia spokojnosti, informovanosti a dostupnosti sociálnych služieb v obci Važec na obdobie rokov 2025 – 2031. Špecifické ciele a opatrenia boli navrhnuté tak, aby korešpondovali so zadefinovanými cieľovými skupinami, ktorých potreby KPSS pokrýva. Ciele KPSS obce Važec na roky 2025 – 2031 sú v tabuľke 11:

Tabuľka 11 PRehľad cieľov KPSS 2025 - 2031

Strategický cieľ: **Zvýšenie spokojnosti, informovanosti a dostupnosti sociálnych služieb v obci Važec na obdobie 2025 - 2031**

Cieľová skupina	Špecifické ciele	Opatrenia
Seniori	**1. Podpora seniorov v prirodzenom domácom prostredí**	1.1 Zabezpečenie udržateľnosti terénnej a podpora vzniku ambulantnej sociálnej služby
		1.2 Podpora dobrovoľníckej pomoci seniorom
		1.3 Podpora aktivít seniorov v komunite
Rodina, deti, mládež	**2. Vytvoriť priaznivé podmienky pre život rodín s deťmi a pre mládež v obci**	2.1 Podpora aktivít pre rodiny s deťmi
		2.2 Podpora aktivít pre mládež v obci
		2.3 Podpora preventívnych programov
Osoby v nepriaznivých situáciách (krízová intervencia) a osoby so zdravotným znevýhodnením	**3. Zabezpečiť sociálne služby krízovej intervencie a zapájať občanov so zdravotným znevýhodnením do bežného života**	3.1 Mapovanie potrieb sociálnych služieb krízovej intervencie
		3.2 Zvýšenie informovanosti o možnostiach riešenia nepriaznivých sociálnych situácií
		3.3 Integrácia občanov so zdravotným znevýhodnením do bežného života

Ciele veľmi úzko korešpondujú s ***Národnými prioritami rozvoja sociálnych služieb na roky 2021 – 2030***, ktorými sú:

NP1: Prechod z inštitucionálnej na komunitný starostlivosť a podpora s cieľom zabezpečenia dostupnosti sociálnych služieb komunitného charakteru s potrebami cieľových skupín

NP3: Podpora prepájania sociálnych služieb a neformálnej starostlivosti ako súčasť systému starostlivosti o osoby odkázané na pomoc inej fyzickej osoby

NP4: Podpora zvyšovania kvality sociálnych služieb

Zároveň veľmi úzko korešpondujú s ***Koncepciou rozvoja sociálnych služieb Žilinského samosprávneho kraja na roky 2024 – 2031***, konkrétne s cieľmi:

ŠP1: Zvýšiť a zabezpečiť dostupnosť sociálnych služieb a prispievať k rozvoju komunitných sociálnych služieb.

ŠP4: Podporovať rozvoj programov podpory a pomoci jednotlivcovi, rodine, komunite a podporovať vytváranie kooperujúcich sietí organizácií v sociálnej oblasti.

Tabuľka 12 Špecifický cieľ 1

Seniori **Špecifický cieľ 1**	
Podpora seniorov v prirodzenom domácom prostredí	
Charakteristika cieľa	poskytnúť podporu seniorom a posilniť ich zotrvanie v prirodzenom domácom prostredí
Opatrenia vedúce k naplneniu cieľa	**1.1 Zabezpečenie udržateľnosti terénnej a podpora vzniku ambulantnej sociálnej služby** **1.2 Podpora dobrovoľníckej pomoci seniorom** **1.3 Podpora aktivít seniorov v komunite**
Predpokladané dopady	väčší počet seniorov bude zostávať v ich prirodzenom prostredí s podporou terénnych a ambulantných sociálnych služieb a zvýši sa počet dobrovoľníkov poskytujúcich seniorom služby
Aktivity	vytvorenie podmienok pre vznik ambulantnej sociálnej služby poskytovanie terénnej sociálnej služby (opatrovateľstvo, terénni sociálni pracovníci, ADOS - ošetrovateľské služby) podpora dobrovoľníctva na úrovni komunity/obce pre prácu so seniormi podpora aktivít pre seniorov (finančná, materiálna) debarierizácia verejných priestranstiev v obci
Predpokladané obdobie realizácie	2025 - 2031
Merateľné ukazovatele	fungujúca ambulantná sociálna služba
	počet seniorov využívajúcich služby ambulantnej sociálnej služby

	počet seniorov využívajúcich terénnu sociálnu službu počet dobrovoľníkov poskytujúcich služby seniorom počet seniorov využívajúcich služby dobrovoľníkov počet podujatí zorganizovaných pre seniorov počet debarierizovaných verejných priestranstiev
Predpokladané zdroje financovania	rozpočet obce, VÚC, zdroje ŠR, EŠIF, MVO, úhrada prijímateľov sociálnej služby
Garant/Partner	obec Važec / MVO

Tabuľka 13 Špecifický cieľ 2

Rodina, deti, mládež **Špecifický cieľ 2** **Vytvoriť priaznivé podmienky pre život rodín s deťmi a pre mládež v obci**	
Charakteristika cieľa	podporovať rozvoj sociálnych služieb na podporu rodiny, detí a mládeže a služieb, ktoré sú prospešné pre rodiny s deťmi so zameraním na podporu zosúlaďovania rodinného a pracovného života
Opatrenia vedúce k naplneniu cieľa	**2.1 Podpora aktivít pre rodiny s deťmi** **2.2 Podpora aktivít pre mládež v obci** **2.3 Podpora preventívnych programov**
Predpokladané dopady	väčší počet prijímateľov sociálnych služieb v oblasti starostlivosti o deti a mládež, väčšia informovanosť o možnostiach zvládnutia rôznych náročných životných situácií
Aktivity	podpora podujatí organizovaných pre rodiny s deťmi a mládež poskytovanie priestorov a podpora systematickej voľnočasovej činnosti pre všetky cieľové skupiny podpora organizácií pre rodiny, deti a mládež pôsobiacich na území obce a v bližšom okolí vytvorenie podmienok pre zabezpečenie preventívnych programov v spolupráci s partnermi
Predpokladané obdobie realizácie	2025 - 2031

Merateľné ukazovatele	počet podujatí organizovaných pre rodiny, deti a mládež
	počet podporených systematických voľnočasových aktivít
	objem financií vynaložených na podporu rodín, detí a mládeže
	počet zrealizovaných preventívnych programov/podujatí
Predpokladané zdroje financovania	rozpočet obce, dotácie, granty, MVO
Garant/Partner	Obec Važec / MVO, školské zariadenie, organizácie štátnej správy

Tabuľka 14 Špecifický cieľ 3

Osoby v nepriaznivých situáciách (krízová intervencia) a osoby so zdravotným znevýhodnením **Špecifický cieľ 3**	
Zabezpečiť sociálne služby krízovej intervencie a zapájať občanov so zdravotným znevýhodnením do bežného života	
Charakteristika cieľa	podpora sociálneho začlenenia osôb v nepriaznivých sociálnych situáciách s cieľom zachovania, obnovy alebo rozvoja schopnosti jednotlivca viesť samostatný život
Opatrenia vedúce k naplneniu cieľa	**3.1 Mapovanie potrieb sociálnych služieb krízovej intervencie**
	3.2 Zvýšenie informovanosti o možnostiach riešenia nepriaznivých sociálnych situácií
	3.3 Integrácia občanov so zdravotným znevýhodnením do bežného života
Aktivity	poskytovanie poradenstva v oblasti krízovej intervencie zvýšenie informovanosti o možnostiach riešenia nepriaznivých sociálnych situácií vytvorenie priestoru pre stretávanie sa a aktivity rodín so zdravotne znevýhodneným členom
Predpokladané obdobie realizácie	2025 - 2031
Merateľné ukazovatele	počet občanov v nepriaznivej sociálnej situácii, ktorým bolo poskytnuté poradenstvo
	počet zverejnených informácií (internet, web, obecný rozhlas, občasníky a pod...)
	počet zapojených zdravotne znevýhodnených osôb

Predpokladané zdroje financovania	rozpočet obce, MVO, zdroje ŠR, granty, dotácie
Garant/Partner	obec Važec / MVO, ÚPSVaR

4. AKČNÝ PLÁN 2025 – 2031

Akčný plán popisuje aktivity, ktoré sa budú realizovať na naplnenie cieľov a opatrení. Realizáciu akčného plánu budú zabezpečovať pracovníci obecného úradu Važec v spolupráci s partnermi (ostatnými poskytovateľmi sociálnych služieb na úrovni mesta a regiónu, ÚPSVaRu, a pod). Akčný plán je zameraný na cieľové skupiny, ktoré boli zadefinované pracovnou skupinou a potvrdené dotazníkovým prieskumom. Finančné prostriedky na realizáciu aktivít budú čerpané z rozpočtu obce, z EU fondov a iné.

Tabuľka 15 Akčný plán KPSS 2025 - 2031

Číslo aktivity	Aktivita	Opatrenie	Realizácia aktivity	Garant/partner aktivity	Predpokladané zdroje financovania
1.	Vytvorenie podmienok pre vznik ambulantnej sociálnej služby	1.1	2025 - 2031	obec Važec / MVO	rozpočet obce, VÚC, zdroje ŠR,úhrada prijímateľov sociálnej služby
2.	Poskytovanie terénnej sociálnej služby (opatrovateľstvo, terénni sociálni pracovníci, ADOS - ošetrovateľské služby)				
3.	Podpora dobrovoľníctva na úrovni komunity/obce pre prácu so seniormi	1.2	2025 - 2031	obec Važec / MVO	rozpočet obce, VÚC, MVO
4.	Podpora aktivít pre seniorov (finančná, materiálna)	1.3	2025 - 2031	obec Važec / MVO	rozpočet obce, VÚC, MVO
5.	Debarierizácia verejných priestranstiev v obci				rozpočet obce, VÚC, zdroje ŠR, EŠIF
6.	Podpora podujatí organizovaných pre rodiny s deťmi a mládež	2.1	2025 - 2031	obec Važec / MVO, školské zariadenie, organizácie štátnej správy	rozpočet obce, dotácie, granty, MVO
7.	Poskytovanie priestorov a podpora systematickej voľnočasovej činnosti pre všetky cieľové skupiny	2.2	2025 - 2031	obec Važec / MVO, školské zariadenie, organizácie štátnej správy	rozpočet obce, dotácie, granty, MVO
8.	Podpora organizácií pre rodiny, deti a mládež pôsobiacich na území obce a v bližšom okolí				

9.	Vytvorenie podmienok pre zabezpečenie preventívnych programov v spolupráci s partnermi	2.3	2025 - 2031	obec Važec / MVO, školské zariadenie, organizácie štátnej správy	rozpočet obce, dotácie, granty, MVO
10.	Poskytovanie poradenstva v oblasti krízovej intervencie	3.1	2025 - 2031	obec Važec / MVO, ÚPSVaR	rozpočet obce, MVO, zdroje ŠR, granty, dotácie
11.	Zvýšenie informovanosti o možnostiach riešenia nepriaznivých sociálnych situácií	3.2	2025 - 2031	obec Važec / MVO, ÚPSVaR	rozpočet obce, MVO, zdroje ŠR, granty, dotácie
12.	Vytvorenie priestoru pre stretávanie sa a aktivity rodín so zdravotne znevýhodneným členom	3.3	2025 - 2031	obec Važec / MVO, ÚPSVaR	rozpočet obce, MVO, zdroje ŠR, granty, dotácie

4.1 Organizačné zabezpečenie realizácie dokumentu

Realizáciu komunitného plánu riadi obec Važec. Obecné zastupiteľstvo schvaľuje dokument KPSS 2025 - 2031 a jeho aktualizáciu. Vymedzuje činnosti pri operatívnom riadení napĺňania komunitného plánu a berie na vedomie správu o realizácii KPSS.

4.2 Spôsob vyhodnotenia realizácie dokumentu

Vyhodnotenie realizácie dokumentu bude zabezpečené pravidelným monitorovaním a hodnotením, výsledkom ktorého bude správa, ktorá podá komplexnú informáciu o tom, ako sa plnia opatrenia navrhnuté v KPSS a či vedú k riešeniu jednotlivých cieľov. V správe bude vyjadrené, aký efekt majú realizované opatrenia a ako je potrebné stanovený postup upraviť.

Monitorovanie zabezpečí pravidelné sledovanie a zber informácií o plánovaných, realizovaných a ukončených projektoch a aktivitách v rámci jednotlivých opatrení akčného plánu, t.j. zostavenie komplexnej informácie o tom, ako sa plnia opatrenia navrhnuté v KPSS 2025 - 2031.

Monitorovacia správa komunitného plánu bude obsahovať aktualizáciu demografických údajov a vyhodnotenie zrealizovaných aktivít podľa jednotlivých opatrení. Komunitný plán sociálnych služieb bude ročne monitorovaný.

Hodnotenie na základe monitorovania pomenuje vplyv komunitného plánu na sociálnu problematiku obce a jeho obyvateľov. Hodnotenie sa uskutoční jedenkrát do roka, t.j. k 30. 11. Hodnotenie bude spolu s pracovníkmi obecného úradu vykonávať sociálna komisia. Pôjde hlavne o vyhodnotenie vonkajších a vnútorných vplyvov na realizáciu komunitného plánu, zadefinovanie príčin úspechov resp. neúspechov napĺňania opatrení a návrhu aktivít a opatrení na nasledujúci rok. Ročné hodnotenie KPSS bude predkladané na vedomie obecnému zastupiteľstvu v termíne do 31. 12. Hodnotenie by malo každoročne poskytnúť prehľad o napĺňaní merateľných ukazovateľov.

Návrhy na aktualizáciu akčného plánu spolu s vyjadrením finančných požiadaviek na rozpočet obce na nasledujúci rok vychádzajúce z hodnotiacej správy schváli obecné zastupiteľstvo v termíne do 31. 12.

Verejnosť bude oboznamovaná s realizáciou plánu prostredníctvom webovej stránky obce a miestnych novín.

Tabuľka 16 Prehľad monitoringu a hodnotenia KPSS obce Važec

Subjekt vykonávajúci kontrolu	Periodicita	Spôsob vykonania kontroly
sociálna komisia obce a sociálny pracovník obce	každoročne k 30. 11.	hodnotiaca správa
sociálna komisia obce a sociálny pracovník obce	každoročne k 31. 12.	predloženie hodnotiacej správy obecnému zastupiteľstvu
sociálna komisia obce a sociálny pracovník obce	podľa potreby k 31. 12.	aktualizácia akčného plánu

4.3 Merateľné ukazovatele hodnotenia KPSS

Hodnotenie a monitoring plnenia KPSS sa realizuje priebežne na základe nasledovných merateľných ukazovateľov:

Tabuľka 17 Merateľné ukazovatele KPSS

Číslo opatrenia	Aktivita	Merateľný ukazovateľ	Merná jednotka	Plánovaná hodnota
1.1	1. Vytvorenie podmienok pre vznik ambulantnej sociálnej služby	Fungujúca ambulantná sociálna služba	služba	1
		Počet seniorov využívajúcich služby ambulantnej sociálnej služby	osoba	10 %
	2. Poskytovanie terénnej sociálnej služby (opatrovateľstvo, terénni sociálni pracovníci, ADOS - ošetrovateľské služby)	Počet seniorov využívajúcich terénnu sociálnu službu	osoba	15 %
1.2	3. Podpora dobrovoľníctva na úrovni komunity/obce pre prácu so seniormi	Počet dobrovoľníkov poskytujúcich služby seniorom	osoba	2 / rok
		Počet seniorov využívajúcich služby dobrovoľníkov	osoba	5 / rok
1.3	4. Podpora aktivít pre seniorov (finančná, materiálna)	Počet podujatí zorganizovaných pre seniorov	podujatie	15 / rok
	5. Debarierizácia verejných priestranstiev v obci	Počet debarierizovaných verejných priestranstiev	verejné priestranstvo	1
2.1	6. Podpora podujatí organizovaných pre rodiny s deťmi a mládež	Počet podujatí organizovaných pre rodiny, deti a mládež	podujatie	20 / rok
2.2	7. Poskytovanie priestorov a podpora systematickej voľnočasovej činnosti pre všetky cieľové skupiny	Počet podporených systematických voľnočasových aktivít	aktivita	6 / rok
	8. Podpora organizácií pre rodiny, deti a mládež pôsobiacich na území obce a v bližšom okolí	Objem financií vynaložených na podporu rodín, detí a mládeže	€	28 900 € / rok

2.3	9. Vytvorenie podmienok pre zabezpečenie preventívnych programov v spolupráci s partnermi	Počet zrealizovaných preventívnych programov/podujatí	program/podujatie	5
3.1	10. Poskytovanie poradenstva v oblasti krízovej intervencie	Počet občanov v nepriaznivej sociálnej situácii, ktorým bolo poskytnuté poradenstvo	osoba	400 / rok
3.2	11. Zvýšenie informovanosti o možnostiach riešenia nepriaznivých sociálnych situácií	Počet zverejnených informácií (internet, web, obecný rozhlas, občasníky a pod...)	článok/príspevok/a pod.	12 / rok
3.3	12. Vytvorenie priestoru pre stretávanie sa a aktivity rodín so zdravotne znevýhodneným členom	Počet zapojených zdravotne znevýhodnených osôb	osoba	5 / rok

4.3.1 Legislatívne zmeny v oblasti sociálnych služieb v rokoch 2025 - 2026

Potreba aktualizácie akčného plánu resp. dokumentu KPSS môže byť podmienená legislatívnymi zmenami. Najvýraznejšie zmeny v oblasti reformy sociálnych služieb sa očakávajú od 1. 9. 2025 a ďalšie od 1. 1. 2026.

- **Reforma posudkového systému –** účinnosť od 1. septembra 2025

Reforma posudkového systému, ktorá je súčasťou Plánu obnovy a odolnosti SR v rámci Komponentu 13 - Dostupná a kvalitná dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť, začína platiť od 1. septembra 2025. V tento deň nadobúda účinnosť novela zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, konkrétne **zákon č. 376/2024 Z.z. o integrovanej posudkovej činnosti** a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Reforma mení kompetencie vyšších územných celkov, miest a obcí v oblasti posudkovej činnosti, konkrétne v súvislosti s posudzovaním odkázanosti na sociálne služby. Výkon posudkovej činnosti nebudú vykonávať samosprávy, ale bude centralizovaný na jeden subjekt – posudzovanie budú vykonávať výlučne úrady práce, sociálnych vecí a rodiny (na účely: peňažných príspevkov na kompenzáciu, sociálnych služieb, sociálnych podnikov) podľa jednotnej metodiky. Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVaR) budú vykonávať sociálnu posudkovú činnosť a lekársku posudkovú činnosť, pričom výstupom bude **jednotný integrovaný posudok**, určený na uplatnenie nárokov posudzovanej osoby v oblasti sociálnych služieb.

Cieľom reformy je odstrániť nejednotnosť v posudzovaní zdravotného postihnutia a dlhodobých potrieb starostlivosti, zaviesť lepšiu koordináciu procesov posudzovania s cieľom zefektívniť posudzovanie klienta, centralizovať proces posudzovania, zrýchliť posudzovanie, pričom jeden posudok bude slúžiť na viaceré účely.

Obce, mestá a VÚC budú aj naďalej zabezpečovať poskytovanie sociálnych služieb na základe nových posudkov od ÚPSVR.

- **Reforma financovania sociálnych služieb** – účinnosť od 1. 1. 2026

Na Plán obnovy a odolnosti SR a reformu posudkového systému je napojená aj **reforma financovania sociálnych služieb**, ktorá má vstúpiť do platnosti 1. 1. 2026. Koncepcia reformy financovania sociálnych služieb, vypracovaná na základe Komponentu 13 Plánu obnovy a odolnosti SR Dostupná a kvalitná dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť v rámci reformy 1: Reforma integrácie a financovania dlhodobej sociálnej a zdravotnej starostlivosti, prinesie niekoľko zmien a mechanizmov financovania sociálnych služieb.

Reforma financovania sociálnych služieb sa zameriava na niekoľko kľúčových oblastí:

- **jednotný príspevok na odkázanosť** - tento príspevok nahradí súčasný peňažný príspevok na opatrovanie fyzickej osoby. Bude slúžiť na zabezpečenie pomoci pri starostlivosti o domácnosť a pri základných sociálnych aktivitách, čím má zvýšiť flexibilitu a dostupnosť pomoci pre odkázaných ľudí.
- **zmena v adresnosti pomoci** – finančné príspevky pre opatrovateľov a poskytovateľov služieb nahradí podpora priamo osobám, ktoré starostlivosť potrebujú
- **princíp tzv. osobného rozpočtu** - osoba odkázaná na starostlivosť sama rozhodne o tom, či príspevok dá svojmu príbuznému na opatrovanie, terénnemu pracovníkovi alebo pobytovému zaradeniu.
- **ošetrovateľský paušál** alebo **poukaz na sociálne služby** – cieľom je zatraktívniť prácu opatrovateľov v teréne a posilniť lokálne služby
- **rozšírenie kapacít sociálnych zariadení** – pobytové služby sa rozšíria o 700 miest, ambulantné o 200 miest v rámci SR
- **zmena v povinnosti poskytovania finančného príspevku na prevádzku neverejnému poskytovateľovi** – obci vznikne povinnosť poskytovať finančný príspevok až vtedy, keď obec do 30 pracovných dní klienta neumiestni do zariadenia – verejného alebo neverejného
- **spolufinancovanie sociálnej služby zo strany samosprávy** – výška finančného príspevku určeného na poskytovanie sociálnej služby bude stanovená paušálne určenou výškou (20% z výdavkov pre sociálne služby v zariadení) a spôsobom valorizácie.
- **sprostredkovanie sociálnej služby a pomoci** – nový druh sociálnej služby, ktorá má prispieť k zvýšeniu informovanosti a prepájaniu služieb na komunitnej úrovni. Kompetenciu pri zabezpečovaní a financovaní tejto sociálnej služby budú mať obce.

Zásadnou zmenou je zavedenie **príspevku na pomoc pri odkázanosti (PPO)**. Na základe stupňa odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej osoby sa bude vyplácať mesačne a odkázaná osoba sa sama rozhodne, či ho použije na financovanie sociálnych služieb, dlhodobej starostlivosti vo vybraných zdravotníckych zariadeniach alebo neformálnu starostlivosť (opatrovanie doma). Príspevok bude vyplácaný tomu, kto osobu opatruje, nie samotnej opatrovanej osobe. Výška PPO bude odstupňovaná podľa stupňa odkázanosti (5-stupňový systém) a rozsahu pomoci, ktorú odkázaná osoba potrebuje (počet hodín denne).

Nový systém poskytovania príspevku má odstrániť nedostatky súčasného systému, zjednodušiť jeho čerpanie a umožniť väčšiu kontrolu nad využívaním finančných prostriedkov.

- **Poradne komplexnej pomoci**

Reformám v sociálnej oblasti predchádza zriadenie sieti bezplatných poradní po celom Slovensku, ktoré vznikli v rámci národného projektu *Sieť odborného poradenstva*. Poradne vznikli 1. marca 2025 spojením bezplatných dlhových poradní a rodinných poradní v rámci Národného projektu. Hlavným cieľom národného projektu *Sieť odborného poradenstva* je posilniť vzťahy v rodine, medziľudské vzťahy a porozumenie medzi generáciami.

Jednotlivé Poradne komplexnej pomoci fungujú od 1. júla 2025 a poskytujú komplexné odborné poradenstvo v oblasti riešenia problémov s dlhmi, problémov v rodine, manželstve a medziľudských vzťahoch, a to aj so špecifickým zreteľom na rodiny s deťmi alebo osobami so zdravotným znevýhodnením.

Odborné činnosti poskytujú psychológovia, sociálni pracovníci, právnici, ekonómovia a iní odborníci. Odborná pomoc vrátane psychologického poradenstva sa poskytuje osobne, prostredníctvom telekomunikačných prostriedkov a v špecifických prípadoch aj v teréne.

Pre okres Liptovský Mikuláš je Poradňa komplexnej pomoci zriadená v budove Sociálnej poisťovne na Štúrovej ulici 34 v Liptovskom Mikuláši.

5. ZÁVER

Komunitný plán obce Važec na obdobie rokov 2025 – 2031 je prioritne zameraný na podporu komunitného a rodinného života v obci, na podporu aktívneho starnutia, rozvoja terénnych sociálnych služieb a začleňovania osôb so zdravotným znevýhodnením do bežného života. Prostredníctvom navrhovaných opatrení a aktivít sa vytvárajú podmienky, ktoré majú za cieľ predchádzať zložitým sociálnym udalostiam, vyžadujúcich riešenia v rámci sociálnych služieb. Komunitný plán sociálnych služieb je strednodobý dokument, ktorý vytvára predpoklady pre plánovanie a časové zosúladenie rozvoja sociálnych služieb v obci a je otvoreným dokumentom, ktorý reaguje predovšetkým na potreby obyvateľov obce.

Dátum schválenia dokumentu obecným zastupiteľstvom: .....

Číslo uznesenia:.....

6. PREHĽADY

6.1 Prehľad použitých skratiek

CDR	Centrum pre deti a rodiny
DC	Denné centrum
DS	Denný stacionár
DSS	Domov sociálnych služieb
EÚ	Európska únia
E-VÚC	Portál vyššieho územného celku
ZOCHD	Chránená dielňa
CHP	Chránené pracovisko
JD	Jednota dôchodcov
KPSS	Komunitný plán sociálnych služieb
MD	Materská dovolenka
MOaPS	Miestna občianska a preventívna služba
MRK	Marginalizovaná rómska komunita
MŠ	Materská škola
MVO	Mimovládne organizácie
OČR	Ošetrenie člena domácnosti
OPS	Opatrovateľská služba
OÚ	Obecný úrad
OZ	Obecné zastupiteľstvo
O.Z.	Občianske združenie
PHSR	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
PN	Pracovná neschopnosť
RD	Rodičovská dovolenka
SPRO HL	Spoločný program rozvoja obcí horného Liptova
SS	Sociálna služba
Stratégia CLLD	Stratégia komunitou vedeného rozvoja
SVI	Služba včasnej intervencie
ŠC	Špecifický cieľ
ŠKD	Školský klub detí
ŠZ	Špecializované zariadenie
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
TSP	Terénna sociálna pomoc
UoZ	Uchádzač o zamestnanie
ÚPSVaR	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny
VÚC	Vyšší územný celok
VZN	Všeobecne záväzné nariadenie
ZNB	Zariadenie núdzového bývania

ZO	Základná organizácia
ZOS	Zariadenie opatrovateľskej služby
ZpS	Zariadenie pre seniorov
ZpS SČK	Zariadenie pre seniorov Slovenský Červený Kríž
ZŠ	Základná škola
ZŤP	Zdravotne ťažko postihnutý
ŽSK	Žilinský samosprávny kraj

6.2 Prehľad platnej legislatívy a informačných zdrojov

Zákonom NR SR č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky (VÚC) došlo k preneseniu pôsobnosti na úseku sociálnej pomoci hlavne v oblasti poskytovania opatrovateľskej služby a starostlivosti o seniorov.

Zákon SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov

Zákon č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov

Zákon č. 417/2013 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 601/2003 Z.z. o životnom minime v znení neskorších predpisov

Zákon č. 36/2005 Z.z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 305/2005 Z.z. o sociálno právnej ochrane detí a sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Stratégia CLLD, www.hornyliptov.sk

Spoločný program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obcí Horného Liptova do roku 2030 (SPRO do roku 2030)

Koncepcia rozvoja sociálnych služieb Žilinského samosprávneho kraja na roky 2024 - 2031

Územný plán Žilinského samosprávneho kraja

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja ŽSK pre roky 2021+

Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2021 - 2030, https://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/socialne-sluzby/narodne-priority-rozvoja-socialnych-sluzieb.html

Žilinský samosprávny kraj, odbor sociálnych vecí, https://www.zilinskazupa.sk/sk/samosprava/urad-zsk/odbor-socialnych-veci/

Štatistický úrad Slovenskej republiky, https://slovak.statistics.sk

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, https://www.upsvr.gov.sk/

6.3 Prehľad spracovaných grafov a tabuliek

Tabuľka 1 Počet obyvateľov horného Liptova podľa vekových skupín 7
Tabuľka 2 Počet obyvateľov v obci Važec v rokoch 2013– 2023 9
Tabuľka 3 Pohyb obyvateľov v obci Važec v rokoch 2013 – 2023 10
Tabuľka 4 Vekové zloženie obyvateľov obce Važec v rokoch 2013 – 2023 v %..... 11
Tabuľka 5 Počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie v obci Važec v rokoch 2005 – 2023..... 13
Tabuľka 6 Počet znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie v obci Važec 13
Tabuľka 7 Sociálna infraštruktúra v okrese Liptovský Mikuláš 15
Tabuľka 8 Prehľad poskytovateľov sociálnych služieb v okrese Liptovský Mikuláš 16
Tabuľka 9 Zoznam chránených dielní (CHD) a chránených pracovísk (CHP) ku dňu 22. 1. 2025..... 22
Tabuľka 10 SWOT analýza sociálnych služieb..... 27
Tabuľka 11 PRehľad cieľov KPSS 2025 - 2031..... 34
Tabuľka 12 Špecifický cieľ 1 35
Tabuľka 13 Špecifický cieľ 2 36
Tabuľka 14 Špecifický cieľ 3 37
Tabuľka 15 Akčný plán KPSS 2025 - 2031..... 39
Tabuľka 16 Prehľad monitoringu a hodnotenia KPSS obce Važec..... 41
Tabuľka 17 Merateľné ukazovatele KPSS 42

Graf 1 Vývoj počtu obyvateľov s trvalým pobytom v území horného Liptova, 2013 – 2023..... 7
Graf 2 Vývoj počtu obyvateľov horného Liptova podľa vekových skupín 2013 – 2023..... 8
Graf 3 Grafické znázornenie počtu obyvateľov horného Liptova a vybraných, 2013-2023 8
Graf 4 Trvale bývajúce obyvateľstvo v obci Važec v rokoch 2004– 2023..... 9
Graf 5 Vývoj počtu obyvateľov v obci Važec v rokoch 2013 – 2023..... 9
Graf 6 Vývoj prírastkov obyvateľstva v obci Važec v rokoch 2004 – 2023 11
Graf 7 Zloženie obyvateľov obce Važec podľa vekových skupín v %..... 11
Graf 8 Veková štruktúra obyvateľstva obce Važec k 31. 12. 2023 12
Graf 9 Vývoj nezamestnanosti v obci Važec v rokoch 2004 – 2023 13

6. Prílohy

Dotazník použitý pre účely analýzy

Formulár na monitoring a hodnotenie merateľných ukazovateľov

Uznesenie OZ o schválení KPSS na roky 2025 - 2031